

ZÁRÓ TANULMÁNY

TÁMOP 3.1.1 kiemelt projekt 7.3.2. „A regionális oktatástervezés támogatása” empirikus kutatás a közoktatás-tervezés és a regionális fejlesztés közötti kapcsolatok feltárására

(Forrás: Észak-alföldi operatív program 2007-2013.)

2009. december - 2010. január

A hét régiós esettanulmány felhasználásával készítette:
Szentirmai László

Tartalomjegyzék

1.	Háttér, kontextus	3
1.1.	A közoktatás irányítási rendszere (közigazgatásba integráltság)	3
1.2.	A területi tervezés felépülése, jellemzői	5
1.3.	A régiófejlesztés-orientált tervezés kontextuális keretei és előzményei a régiókban	7
1.4.	Az ÚMFT fogadásának tervezési rendszere, intézményi és személyi háttere, körülményei.	10
2.	A regionális közoktatás-fejlesztési stratégia és a régiófejlesztés (a 7 esettanulmány összefoglaló tapasztalatai)	12
2.1.	Előzmények; a stratégiák készítése	12
2.2.	A tervek – mint térségi stratégiai fejlesztési dokumentumok – mennyire felelnek meg egy ilyen műfajnak	14
2.3.	Az egyes régiók közoktatás-fejlesztési stratégiájának térségi specifikussága	17
2.4.	A társadalmi-gazdasági igények és szükségletek megjelenése a közoktatás-fejlesztési stratégiákban	18
2.5.	A közoktatás és más közszolgáltatások kapcsolata a régiók közoktatás-fejlesztési stratégiájában	19
2.6.	A közoktatás-fejlesztési stratégia kapcsolódása a komplex régiófejlesztéshez a régióban ..	20
3.	A közoktatásnak szánt szerep a régió fejlesztésében	23
3.1.	Közoktatás helye a ROP alapidokumentumokban (ROP, AT)	23
3.2.	Közoktatási humán fejlesztések – Társadalmi Megújulás Operatív Program (2007-2013) ..	26
3.3.	Közoktatási infrastruktúra-fejlesztések – Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program 2007-2013	28
4.	Tervek és a kezdeti megvalósulás	29
4.1.	ROP közoktatási infrastruktúra fejlesztés	29
4.2.	TÁMOP 3.1.4. és ROP közoktatási infrastruktúra fejlesztés	31
4.3.	TÁMOP 3.2.2	33

1. Háttér, kontextus

1.1. A közoktatás irányítási rendszere (közigazgatásba integráltság)

A magyar közoktatási rendszer irányítása egyértelműen szoros kapcsolatban van több társadalmi nagyrendszerrel (pl.: közigazgatás, szakképzés, közművelődés, gyermek- és ifjúságvédelem, szociális ágazat, egészségügy, stb.). E kapcsolatok döntő többségét az egymás-mellettség, az egymásra utaltság jellemzi. Ez alól jól láthatóan a közigazgatás a kivétel, ugyanis itt nem az egyenrangúság jellemző e két nagyrendszer kapcsolatára, hanem a beágyazódás, azaz az integráció.

A magyar közoktatási rendszer irányításának a közigazgatásba, mint nagyrendszerbe való beágyazottsága (beintegráltsága) azt jelenti, hogy a közoktatás-irányítás (közoktatás-igazgatás) nem különül el a helyi (települési) és területi (társulási, többcélú kistérségi társulási, megyei) szintű önkormányzati igazgatástól, sőt attól több dimenzióban is közvetlen függőségi viszonyban van. E függőség alól nem mentesülnek a „nem önkormányzati irányítású” közoktatási intézmények sem, hiszen a közoktatási törvény 79-82. §-ában foglaltaknak megfelelően, ezek működési engedélyét az adott intézménytípusnak megfelelő önkormányzati közigazgatási szint (jegyző, főjegyző) adhatja ki, akinek törvényi kötelessége a működtetés feltételeinek ellenőrzése is.

A magyar közoktatás irányítási struktúrája (több fejlett európai ország oktatási rendszeréhez hasonlóan) négy szintű:

- központi vagy kormányzati szint,
- területi (regionális, megyei, kistérségi) szint
- helyi vagy települési szint,
- intézményi szint.

A magyar közoktatási rendszerre egyértelműen az jellemző, hogy a helyi (települési) és intézményi igazgatási szinten nagyon jelentős döntési kompetenciák találhatóak, ugyanakkor a területi vagy regionális szint alig rendelkezik befolyással a folyamatokra.

A különböző intézményi szintek döntési jogosítványai ugyanakkor alig különböznek egymástól. Így például egy, mindössze az iskolai kezdő szakaszt magában foglaló általános iskola és egy érettségire felkészítő középiskolai intézményegységgel is rendelkező többcélú közoktatási intézmény vezetésének (igazgatójának, főigazgatójának, igazgatótanácsának) és nevelőtestületének döntési jogosítványa sok tekintetben ugyanaz.

A közoktatás, mint közfeladat ellátásáért egyértelműen a helyi és területi szintű önkormányzati irányítás a felelős. E felelősség vonatkozik az ellátás (minden állampolgárra kiterjedő) biztosítására, az ehhez szükséges intézményrendszer létrehozására és törvényes működtetésére, a működtetés közvetlen finanszírozására és minőségbiztosítására, valamint a törvényességi és szakmai kontroll biztosítására egyaránt.

A magyar közoktatás-irányítás további fontos sajátossága, hogy a helyi és területi közoktatás-igazgatási feladatok ellátásának felelőssége is megosztott. E felelősség döntési dimenzióját ugyanis az önkormányzatok (társulások) választott testületei gyakorolják, míg a közvetlen igazgatási feladatok elvégzéséért a hatósági ellenőrzésért felelős, de gyakran az általános közigazgatási feladatokat is ellátó jegyzők, valamint – ahol működnek – az utóbbi feladatot a polgármesteri hivatal kereteiben ellátó szakmai irányító egységek (pl. ügyosztályok) a felelősök.

A jegyzők a közoktatás-igazgatási feladataik ellátását az önkormányzati (polgármesteri) hivatalokon, illetve 2004 óta, a többcélú kistérségi társulásokra vonatkozóan azok munkaszervezetein keresztül biztosítják.

A polgármesteri hivatalok (jegyzőségek, körjegyzőségek) – a megyei jogú városok és a megyék kivételével – általában nem rendelkeznek elkülönült, kizárólag a közoktatás igazgatásáért felelős szervezeti egységekkel. Bár a nagyobb városok önkormányzati hivatalaiban többnyire megtalálható ilyen szervezeti egység, az döntően nem csak az oktatásügygel, hanem más közszolgáltatásokkal (pl. sport, ifjúság, egészségügy) is foglalkozik. A többcélú kistérségi társulások nagyobb részében is van a közoktatáshoz értő szakember (referens). A kisebb településeken azonban a közoktatási intézmények többségének nincs közvetlen szakszerű irányítása, felügyelete.

Tényként kell rögzíteni azt is, hogy a közoktatás irányításáért közvetlenül (jegyzők, munkaszervezet-vezetők), vagy közvetve (hivatali szakapparátus) felelősséggel bírók jelentős része jelenleg még nem rendelkezik a szükséges mértékű tanügy-igazgatási, illetve térségi tervezési és fejlesztési képzettséggel.

A korábbiakban említett beágyazottság (integráció) egyértelmű a közoktatás finanszírozási rendszerében is. A közoktatás finanszírozása ugyanis nem különül el, sőt jól láthatóan beleolvad a helyi közszolgáltatások finanszírozásának általános rendszerébe. A települési szinten, a központi költségvetésből származó normatíváknak ma már döntő többsége normatív állami hozzájárulás (melynél az igénylés indokoltságát kell igazolni), és egyre elenyészőbb a kötött normatív támogatások összege (ahol viszont a megadott célra történő felhasználást kell igazolni).

E körben igen sajátosak egyébként a többcélú kistérségi társulásokon keresztül igényelhető normatív támogatások, amelyek a központi költségvetés kötött felhasználású normatív támogatásai között szerepelnek, jellegükönél fogva viszont inkább normatív állami hozzájárulásnak minősülnek.

A központi kormányzati, ágazati irányítás a törvényi (jogsabályi) irányításon túl, a közoktatás-igazgatás dekoncentrált struktúráján, azaz az Oktatási Hivatalon (OH - korábban OKÉV, ROK, TOK) keresztül is érvényesül.

Az 1999-ben létrehozott Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközpontnak (OKÉV) többek között egyik deklarált feladata az volt, hogy biztosítsa a közoktatási ágazat közreműködését a területfejlesztéssel összefüggő oktatási kormányzati munkában. 2007. január 1-jei hatállyal az OKÉV jogutódjaként jött létre az Oktatási Hivatal (OH). Az Oktatási Hivatal dekoncentrált, központi hivatalként működő központi közigazgatási szerv, amely feladatát országos illetékességgel látja el a közoktatási törvény 95/A – 95/C §-ai szerint, alapító okirata szerint 7 régiós telephellyel (regionális igazgatósággal). Feladatai között a fenti, ágazatközi koordinációs feladat nem szerepel, kivéve a szakképzés területén az OH által működtetett Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságokat. A közoktatásban az OH-nak vannak térségi hatósági és szakmai feladatai (pl. a mérések-értékelések területi megszervezése, átvilágítások stb.).

Az OH-nak mint egyfajta, az állami (központi irányítás) és a térségek (régiók) közvetítő szervezetnek saját hatalma, döntési jogosítványa van, hierarchikus alárendeltsége miatt azonban a központ (a miniszter, a minisztérium) alapító okirat módosítással bármikor elveheti a döntés jogát, sőt törvényességi alapon megváltoztathatja az egyes döntéseit is.

A magyar közoktatás irányításában jól látható felelősség-megosztás működik, szintén többdimenziós (horizontális és vertikális) rendszerben. E többdimenziós struktúra egyértelműen megjelenik a közoktatási törvényben (85-91. §) rögzített feladatmegosztásban is. Bár horizontális dimenzióban a közoktatásért való felelősség döntő részét a közoktatás-ágazatért közvetlenül felelős ágazati (kormányzati periódusonként eltérő ágazati bontásban, így pl. 2006-10 között oktatási és kulturális, korábban oktatási, illetve művelődési és

közoktatási) minisztérium viseli, de ez a felelősség többféle kormányzati szerv (ágazati minisztérium, központi hivatal) között is megoszlik.

A vertikális dimenzióban az irányítási felelősség megosztott a központi és közoktatás-ágazati kormányzati szervek és dekoncentrált struktúráik, a területi (megyei) önkormányzatok, a többcélú kistérségi társulások, a helyi (települési) önkormányzatok és intézményfenntartó társulásaik, valamint a közoktatási intézmények között.

E közoktatás-irányítási szintek mindegyike rendelkezik önálló irányítási jogkörökkel. Ugyanakkor a törvényi szabályozásban ezen irányítási jogkörök átfedik és részben korlátozzák egymást. Ez viszont egyértelműen feltételezi és kikényszeríti az irányítási szintek közötti aktív, és folyamatos együttműködést.

A magyar közoktatás-irányítási rendszer determináns közoktatás irányítási funkciói, az irányítói döntések irányulása szerint különbözőek:

1. a tanítás szervezése során az iskolai és az országos szint rendelkezik erős döntési jogokkal, a helyi és a területi szint szerepe jelentéktelen (bár az országos szint által megfogalmazott jogszabályoknak való megfelelést a helyi szint köteles kontrollálni, de az intézményi szint nevelési, pedagógiai programjainak szakmai tartalmát a helyi hatóság közvetlenül nem vizsgálhatja);
2. tervezés és struktúrák kérdésében az irányítási jogosítványok megoszlanak a különböző szintek között, így például a pedagógiai program tartalma és a helyi tanterv belső szerkezete az intézményi szabályozás körébe tartozik, az intézményalapítás alapvetően a helyi önkormányzat hatásköre, az érettségi vizsgát ugyanakkor központilag szabályozzák és ellenőrzik;
3. a személyzeti ügyek az országos szint általános szabályai és jogszabályai (közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény, bértábla, stb.) szerint, a helyi szint által megszabott létszámkeretek között, de az intézményi szint döntési kompetenciájába tartozik;
4. a forrásallokálás szintén többszintű funkció, mivel a központi költségvetés által determináltan a helyi szint dönt az intézményi költségvetés vagy a bérkeret nagyságáról, de a legtöbb intézmény rendelkezik gazdálkodási önállósággal.

1.2. A területi tervezés felépülése, jellemzői

„A tervezés tudatos beavatkozás a társadalmi keretek között folyó tevékenységek befolyásolására. A fejlesztésorientált tervezés innovativitást és stratégiai gondolkodást kíván. Egyfelől irányítási eszközül szolgál az adott tevékenység alakításáért felelősséggel tartozók számára, másfelől olyan tevékenység, amelynek számolnia kell a folyamatok alakításában részt vevő valamennyi szereplő – az állam, az önkormányzatok, a gazdálkodó szervezetek, a nonprofit szféra és a civil társadalom – aktivitásával” (–Balázs, 2009).

A rendszerváltást követően megszűnt nemcsak a helyi, de a központi szintű tervezés is, s ez valamelyest felbolygatta a közoktatás, és minden más közszolgáltatás ellátásához, finanszírozásához kapcsolódó távlatos gondolkodást.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény nem írta elő az önkormányzatok számára a feladataik ellátásához kapcsolódó tervezést, ugyanakkor sokrétű feladatok ellátását ruházta át számukra.

A közoktatásban a 1990-es évek elején általános tendenciaként jelentkezett, hogy a helyi önkormányzatok saját fenntartású közoktatási intézményeket hoztak létre. E „tanulóiidőszakban” semmilyen központi jogszabály nem tette kötelezővé a feladatellátás tervezését,

s így a helyi önkormányzat a saját belátása szerint biztosította a számára kötelezően, illetve önként vállalt közszolgáltatási feladatokat.

A 1993-ban megjelenő közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (közoktatási törvény) sem tért ki az önkormányzatok közoktatási közszolgáltatásaihoz kapcsolódó tervezési kötelezettségekre.

A megyei szintű közoktatás-tervezés (az EU területi nomenklaturájában NUTS 3) megteremtését 1996-ban a közoktatási törvény módosítása tette lehetővé oly módon, hogy a 88. §-ban előírta a főváros, illetve a megyék számára feladat-ellátási, intézményhálózat-működtetési és fejlesztési terv, röviden fejlesztési terv készítését. A fővárosi vagy megyei fejlesztési terv elsődleges feladata a közoktatási feladatok megszervezéséhez szükséges önkormányzati döntések előkészítése volt. E terv elkészítéséhez a fővárosnak vagy megyének ki kell kérnie a kerületi, illetve a helyi önkormányzatok véleményét. Természetesen itt is több egyeztetési kötelezettséget ír elő a közoktatási törvény a fejlesztési terv elfogadtatását megelőzően (fővárosi vagy megyei statisztikai hivatal és munkaügyi központ; területi gazdasági kamara, fővárosi vagy megyei szülői és diákszervezet, nem állami és nem önkormányzati intézményfenntartók, fővárosi vagy megyei szintű pedagógus szakszervezet). A fejlesztési tervnél követelményként jelenik meg, hogy hat évre kell elkészíteni, és legalább négyévenként felül kell vizsgálni. E terv elkészítését a legtöbb megyei önkormányzat 1997-ben valósította meg, majd 2001-ben, 2005-ben és 2009-ben vizsgálta felül. A megyei terv bevezetési folyamatát kutatás is vizsgálta (*Balázs Imre, 1998*).

A települési szintű közoktatás-tervezés (LAU) bevezetése azért vált szükségessé, mert a fővárosi vagy megyei fejlesztési terv elkészítésének kötelezővé tételével a tervezhetőség megyei szinten megvalósult ugyan, de a gyakorlatban láthatóvá vált, hogy ez nem elegendő. Ezért a közoktatási törvény 1999. évi módosítása a törvény 85. §-át egy új (4) bekezdéssel egészítette ki, mely előírta, hogy a kettő vagy annál több közoktatási intézményt fenntartó önkormányzatoknak kötelező elkészíteniük az önkormányzati intézkedési tervet. A közoktatási törvény 2003. évi módosítása során pedig minden helyi önkormányzat számára kötelezővé vált az intézkedési terv elkészítése.

A közoktatási törvény azt is előírta, hogy a fővárosi, megyei fejlesztési tervnek és a helyi intézkedési tervnek összhangban kell lennie egymással, így a helyi intézkedési terv elkészítésénél figyelembe kell venni a megyei fejlesztési tervben foglaltakat és fordítva.

E két törvényileg előírt tervezési szinttel megvalósulhatott a helyi és megyei szintű feladatellátás tervezése, s így a közoktatási szolgáltatásokat igénybe vevők és a feladatot ellátók számára láthatóvá vált, hogy a gyermekek, tanulók az adott településen, megyében hol, milyen nevelésben, oktatásban, szolgáltatásban részesülhetnek, függetlenül attól, hogy lakóhelye, települése milyen feladatellátásra kötelezett. Mivel a helyi tervezés elsősorban az ellátás tervezésére irányult, a stratégiai, hosszabb távú fejlesztés nem képezte feladatát. Ugyanakkor ez az ilyen funkcióval is bíró megyei tervekben sem valósult meg teljeskörűen (*Balázs, 2001*).

Az országos szintű középtávú közoktatás-tervezés (NUTS 1) ^{fő szabályozási} dokumentuma 2004. áprilisában jelent meg „Az Oktatási Minisztérium Középtávú Közoktatás-fejlesztési Stratégiája” címen. E dokumentum prioritásai és célrendszere alapvetően determinálta az ezt követő időszak közoktatás-tervezési szintjeit.

A kistérségi szintű közoktatás-tervezés (LAU1, NUTS3) akkor vált lehetségessé, amikor a kormány a 2003. évi közigazgatási fejlesztésekkel kapcsolatos döntéseivel bevezette a kistérség fogalmát, s ezzel egy új feladat-ellátási szintet.

A települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásairól szóló 2004. évi CVII. törvény lehetőséget biztosított ugyanis arra, hogy a többcélú kistérségi társulások közoktatási közszolgáltatásokat is elláthatnak, melyhez központi költségvetés támogatást is biztosít.

E törvény a közoktatási törvényt egy új 89/A. §-sal egészítette ki, amely részleteiben szabályozza a kistérségi közoktatási feladatellátásra vonatkozó előírásokat, valamint kötelezővé tette a kistérségi intézkedési terv elkészítését 2005. június 15-ig.

Így 2006-ig a közoktatás területén a megyei szinttel bezárólag megvalósult egy átfogó, teljes körű tervezés, melynek köszönhetően láthatóak az egyes közoktatási közszolgáltatások igénybevételének lehetőségei a gyermekek, tanulók, a szülők, a pedagógusok, valamint a helyi önkormányzatok számára.

Természetesen e három tervezési szint akkor működhet hatékonyan, ha egyértelműen láthatóvá válik a reális együttgondolkodás és együttműködés a települési önkormányzat, illetve a többcélú kistérségi társulás és a megyei önkormányzat között.

A közoktatásban a 2006. évet megelőzően egyáltalán nem volt (és legitimáltan ma sem minden régióban van) hagyománya a – megyei szintet meghaladó – regionális tervezésnek, mivel a közoktatást mai napig szabályozó jogszabályok a tervezési kötelezettséget csak a helyi (települési, fenntartói) és a megyei szint, majd 2004-től a kistérségi szint szereplői számára írják elő.

A regionális közoktatási tervezés (NUTS2) megvalósulását a tervezési előzmények alig voltak képesek támogatni. Ennek okai a következők voltak:

- régiós közoktatás-tervezés korábban nem volt a régiókban,
  - a megyei közoktatás-fejlesztési tervek a gyakorlatban többnyire csak helyzetelemzést (a megye közoktatási fejlesztésével, továbbá a tanulási utak biztosításával összefüggő területeket) rögzítettek, átgondolt stratégia nélkül (azaz múlt és jelen leírása – jövőbe mutató nélkül), ezért a megyei közoktatás-fejlesztési tervek szerepük és színvonaluk alapján nem fejlesztési, hanem csupán adminisztratív dokumentumként kezelhetők,
  - a kistérségi közoktatás-fejlesztési tervek alapvetően a fenntartói feladatellátással, illetve annak középtávú tervezésével foglalkoznak, többnyire hiányzik belőlük a közös kistérségi prioritások megfogalmazása, színvonaluk (kevés kivételtől eltekintve) kritikán aluli, a megfogalmazott igények minimum 80 % -a az infrastruktúra fejlesztésében merül ki, csak 10-20 % célozta tartalomfejlesztést és/vagy integrációt,
  - a közoktatási feladatellátás mikrotérségi központjainak „kijelölése” lényegében sehol sem történt meg, mivel elmaradt a közoktatási feladatellátás alapos mikrotérségi feltárása (kivételt csak a 2005. évi, de később nem folytatott nyugat-dunántúli feltárás jelent),
  - a települési közoktatás-fejlesztési tervek többségének színvonala meg sem közelítette a kistérségi terveket,
- a kistérségi, megyei és regionális területfejlesztési stratégiák, operatív programok és akciótervek mindegyike foglalkozott a humán erőforrások fejlesztésének prioritásával, és a humán erőforrás-fejlesztési részben mindegyikben meg is található a közoktatással foglalkozó rész, ennek tartalma azonban általában szinte teljesen kimerült a közoktatási feladatellátás infrastrukturális háttérének és eszköz-szükségletének rögzítésében.

1.3. A régiófejlesztés-orientált tervezés kontextuális keretei és előzményei a régiókban

A területi tudományok fogalomtárában a régió fogalmának meghatározása: „a régió lehatárolt térrész, a környezetétől bizonyos természeti, társadalmi, gazdasági tényezők révén

elkülönülő területi egység, általában a nemzeti és a települési szint között; a térség fogalmától a konkrét határvonal, a regionális kohézió, valamint a regionális identitástudat és regionális intézményesülés révén lehet megkülönböztetni.” (Forrás: Térport Szakmai Portál – www.terport.hu)

A területiség elve (és ezáltal a területszervezési tudás) a közoktatás-politika és a tanügy-igazgatás (azaz a közoktatás irányítása és igazgatása) szempontjából ma már megkerülhetetlen. Ugyanakkor az is tény, hogy a közoktatás-ágazatot determináló jogszabályi környezetben (azaz a közoktatási jogszabályalkotásban és a minisztérium térszervezést mellőző gondolkodásában) az egyes területi szintek eddig csak ötletszerűen és részlegesen jelentek meg, nem pedig egységes rendszerként. Ezt jól igazolja vissza a közoktatás-stratégiai dokumentumok (fejlesztési, intézkedési tervek) ötletszerűen létrejött struktúrája 1996. és 2006. között.

A közoktatási törvényben leírt területi szintek (megye, kistérség, település) és intézményeik közötti felelősség- és feladatmegosztás csak igen részlegesen ad választ az elmúlt években felvetődött problémák jelentős részére.

Ilyen rendezetlen problémakörök például:

- A nagyvárosok (azaz a nagyobb térszerveződési központok, amelyek csak részben fedik le a megyei jogú városok körét) ma már a gyakorlatban is ellátják a megyei önkormányzatok törvényben rögzített közoktatási feladatainak döntő többségét, az erre vonatkozó jogszabályi háttér nélkül (a közoktatási törvény a megyei jogú város státuszhoz köt szabályozást).
- A kistérségek statisztikai lehatárolása, nem azonos a közoktatási feladatellátás egyébként sok szempontból még feltáratlan alapstruktúrái, azaz a közoktatási feladatellátó mikrotérségek határaival (azaz csak részben érvényes a „bennfoglalás” szabálya).
- A közoktatás decentralizált önkormányzati és dekoncentrált állami szervezeti formában működő intézményei között, csak részlegesen és egyoldalúan megfogalmazott a szabályozás, így azok kapcsolata csupán személyfüggő és nem rendszerszerű.
- A régiós esettanulmányok egyértelmű tapasztalata továbbá az is, hogy bár az 1999-ben létrehozott Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközpont (OKÉV) és jogutódja az Oktatási Hivatal (OH) feladata lenne többek között közoktatási ágazatot érintő területfejlesztési feladatokban való hatékony részvétel, ez a régiók szintjén gyakorlatilag nem valósul meg. Az OH régiós igazgatóságainak javaslatai, véleménye így alig jutott el a területfejlesztési dokumentumok (operatív programok, akciótervek) és pályázatok (ROP közoktatási infrastruktúra fejlesztés) szintjére.

Magyarország ^{NUTS 1} **közigazgatási és/vagy statisztikai szerkezete** 2009. év végén 7 tervezési régiót ^{NUTS 2}, ezen belül a fővárost és 19 megyét ^{NUTS 3} foglalja magában, melyek jelenleg (a főváros nélkül) további 173 statisztikai kistérségre ^{LAU 1} oszthatók fel. A hét régióban 2009. elején összesen 3.151 település ^{LAU 2} található.

A 174 kistérség és 3.151 település régiós megoszlása az alábbi:

Dél-Alföld	25 kistérség	254 település
Dél-Dunántúl	25 kistérség	655 település
Észak-Alföld	28 kistérség	389 település
Észak-Magyarország	28 kistérség	610 település
Közép-Dunántúl	26 kistérség	401 település
Közép-Magyarország	17 kistérség	187 település
+ Budapest		1 település
Nyugat-Dunántúl	25 kistérség	655 település

A települések közül 2010. január 1-jén 1 főváros, 23 megyei jogú város, 304 város, 2.824 nagyközség és község rangú.

A többcélú társulásokról szóló 2004. évi CVII. törvényben foglalt kistérségi besorolás legutóbb a 2007. évi törvénymódosítással változott meg (MK.121. 2007.09.10.).

Az Országgyűlés 1999-ben határozott Magyarország EU-konform regionális rendszerének kiépítéséről. Ennek alapjait a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény teremtette meg, amely létrehozta a hét tervezési-statisztikai régiót és lerakta a területfejlesztés alapvető intézményrendszerének alapjait.

Az ekkor megalakult regionális fejlesztési tanácsok (RFT) fő feladata az lett, hogy – a kistérségekkel, az önkormányzatokkal, a kamarákkal, a civil szervezetekkel és gazdasági társaságokkal együtt – létrehozzák az együttműködést a gazdaság, a társadalom és a kultúra modern, európai színvonalú működéséhez, intézményes kereteket teremtve a fejlődéshez.

A regionális szintű tervezés már az EU-csatlakozás előtti időszakban megkezdődött. Ilyen kezdeti lépések voltak például:

Közép-magyarországi régióban 2001. szeptemberben fogadta el a Regionális Tanács a Közép-Magyarországi Régió Stratégiai Tervet (2001-2006).

Közép-dunántúli régióban 2002-ben 9 tematikus munkacsoport megszervezésével kezdődött tervezési munka, melyek 2004. ősztől a Regionális Fejlesztési Tanács szakmai feladatait látták el.

Dél-alföldi régióban 2003. év elején alakult meg a tervezési csoport, az első Nemzeti Fejlesztési Terv, különösen a Regionális Operatív Program által biztosított támogatási lehetőségek maximális felhasználásának segítésére.

Nyugat-dunántúli régióban a régiós szintű tervezés előkészítésére 2004. május óta működik a Nyugat-dunántúli Regionális Hálózati Tervező Intézet, amely egy szakmai egyeztető fórum. Ez látja el a 1076/2004. (VII.22.) Kormányhatározat értelmében a régióban létrehozott "regionális munkacsoport" feladatait.

Észak-magyarországi régió 2004. évi Regionális Akciótervében lettek először körülírva a regionális szintű humán infrastruktúra fejlesztési területek, melynek alapján 2005-2006-ban állította össze az ÉARFÜ az Észak-magyarországi régió fejlesztéspolitikai célkitűzéseit a 2007-2013 közötti időszakra.

Észak-alföldi régióban 2004. őszen hozta létre az ÉARFÜ a „Virtuális Tervezői Hálózatot” és annak regionális munkacsoportját (RMCS), illetve 8 tematikus munkacsoportját (TMCS) azzal a feladattal, hogy a régió társadalmi, gazdasági partnerei és a tudomány képviselőinek részvételével biztosítsa a partnerségi folyamatok érvényesülését a tervezési folyamatban.

Dél-dunántúli régióban 2004. év végén indult meg a tervezési munka egy helyzetelemzés elkészítésével, amelyre alapozva megszületett a régió stratégiai célrendszere, melynek főbb tartalmi elemei (bár jelentősen megkurtított formában) bekerültek az OTK regionális fejezetébe is. Ezt követően 2005. év végén indult meg a stratégiai fejlesztési programok kidolgozása 6 fő fejlesztési témakör (üzleti szolgáltatások; barnaövek rehabilitációja; turizmus; környezetfejlesztés; közlekedés-fejlesztés; humán közszolgáltatások) kijelölésével.

Mindezek alapján jól látható, hogy az első Nemzeti fejlesztési terv (NFT I.) időszakában (2004-2006.) a régiók még nem játszottak jelentős szerepet, de a 2007-től kezdődő Új Magyarország Fejlesztési Terv (NFT II. vagy ÚMFT) periódusában a NUTS 2 szintű tervezés és fejlesztési forrás-allokáció már kiemelt jelentőséget kaphatott.

Az esettanulmányok kapcsán készített interjúk tapasztalatai alapján a „mennyire régió a régió” kérdésre inkább nemmel lehetne válaszolni. A megnyilatkozó szakemberek szerint ennek több oka is van.

- A régiókat nem területszervezési dimenziók alapján alakították ki, így némely közszolgáltatások ellátásában egyes (olykor megyéni) területeik nem ahhoz a régióhoz kötődnek, amelyekbe besorolásra kerültek.
- Láthatóan több döntési jogkörre lenne szükség regionális szinten, ami a decentralizáció problémakörét jelenti. A regionális identitás jelenleg gyenge, sokan nem is tudják, hogy mi a régió, milyen alkotóelemei vannak, és mi különbözteti meg őket a többitől. Volt olyan szakértő, aki arra hivatkozott, hogy hiányzik a regionális intézményrendszer és a regionális léptékű kapcsolattartás, információáramlás és munkamegosztás, ezért nem valóságos régió a régió, különösen a közoktatás területén.
- A régió szerveződése szempontjából kiemelten problémás tényező a régió belüli közlekedés nehézsége, amely megnehezíti, olykor meg is akadályozza az éleinkebb intraregionális kooperációt.
- Egyetértés mutatkozott abban is, hogy egy régió önmagában attól, hogy formális-jogi kereteket adnak neki még nem válik régióvá. Ehhez szükséges a gazdasági, társadalmi, kulturális és egyéb hagyományokon alapuló közös érdekek mentén szerveződő, olyan tágabb érdekközösség, amely képes létrehozni a térség fejlesztésének valós szervezeti és tartalmi kereteit.

Összességében elmondható, hogy a magyar régiók mindegyike jelenleg még lényegében „pszeudoregionális” állapotban van (a magyar régiók sok szempontból voltaképpen nem is igazán régiók), azonban amit egy unitárius berendezkedésű poszt-socialista országban el lehetett érni, azt nagyjából a magyar regionalizmus el is érte, jelentős továbblépést emiatt láthatóan a választott régió hozhat.

Mindezek különösen annak ismeretében jelentenek átfogó problémát a közoktatás-ágazat szempontjából is, hogy:

„Az EU támogatási alapelveiből következően a nagyobb területi egységekre megfogalmazott, különböző szervezeteket, ágazatokat involváló (szubszidiaritás és decentralizáció elve), az adott szintű információkkal alátámasztott, a társfinanszírozás adatait is tartalmazó (partnerség és addicionalitás elve), ellenőrizhető (monitoring) fejlesztési programok elkészítése esetén lehet támogatáshoz jutni, amelyek célja az adott terület társadalmi kohéziójának növelése s nem egyes ágazatok mutatóinak javítása vagy azok elkülönült fejlesztése. A koncentráció elve szerint a jól lehatárolt fejlesztési egységekben többcsatornás erőforrás-hasznosítással átfogó célokat (gazdasági növekedés, társadalmi fejlődés) kell megfogalmazni” (Forrás - Balázs Éva: *Területi tervezés, humán erőforrás-fejlesztés a közoktatásban 2009.*)

1.4. Az ÚMFT fogadásának tervezési rendszere, intézményi és személyi háttere, körülményei

A második nemzeti fejlesztési terv, azaz az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) tervezése során sokkal nagyobb szerep jutott a régiók számára, mint korábban. Ezt a lehetőséget több régió a lehetőségeihez mérten megpróbált maximálisan kihasználni.

A regionális tervezés (előző fejezetben leírt) kezdeti lépéseit követően, a 2004. év végén és a 2005. évben intenzív szakaszába érkezett a régiók felkészülése az ÚMFT fogadására.

Több régióban is létrejöttek a tervezői hálózatok (Pl.: Dél-dunántúli Regionális Tervező Hálózat, észak-alföldi régióban a Virtuális Tervezői Hálózat, Nyugat-dunántúli Regionális Hálózati Tervező Intézet), melyek többnyire vertikálisan magukba integrálták az egyes térségi szintek (megyei területfejlesztési tanácsok, megyei jogú városok, kistérségek) kép-

viselőit, horizontálisan pedig az egyes szakterületek meghatározó régióbeli szakembereit, így több régióban az MTA RKK területfejlesztéssel foglalkozó munkatársait.

A regionális tervezési folyamat szakmai és operatív koordinátora a regionális fejlesztési ügynökség lett, amely komplex szakmai és operatív koordinációs munkát lát el a regionális tervezés kapcsán. Ebbe beletartozik a tervezés teljes rendszerének, az egyes kidolgozásra kerülő tervdokumentumok struktúrájának kidolgozása, külső szakértő konzorciumok megbízása konkrét tervezési munkák lefolytatására, valamint a teljes tervezési folyamat szakmai kontrollja, az elkészült tervanyagok ellenőrzése.

A tervezési folyamat kontroll testületként, az 1076/2004.(VII.22.) Kormányhatározat, mint vonatkozó jogszabály alapján minden régióban regionális munkacsoport (RMCS) jött létre, mely bevonta a tervezési munkába egyrészt a régió meghatározó szakmai, tudományos és civil szereplőit, másrészt a tervezési munka szempontjából fontos ágazati minisztériumok képviselőit.

A regionális munkacsoportok feladata a regionális szintű tervalkotási folyamat koordinációja, az egyes tervezési fázisok jóváhagyása, valamint a tervezéshez kapcsolódóan tanácsadó, támogató funkció betöltése.

Mindezzel párhuzamosan a regionális fejlesztési ügynökségek tervezési csoportjai megkezdték az adott régió 2007-2013. tervezési időszakra vonatkozó stratégiájának előkészítését, majd operatív programjának (ROP) tervezését.

Ez a folyamat a régiók többségében, a korábbi fejlesztési stratégiát alapvetően figyelembe vevő operatív programot megalapozó vitaanyag elkészítésével kezdődött, majd többnyire öt-hat tematikus szegmens mentén stratégiai programok (stratégiai fejlesztési programok) kialakításával folytatódott, és csak ezt követte az adott régióra vonatkozó operatív program megfogalmazása.

A főbb tartalmi elemek tervezését jelentősen befolyásolta a régiók és az ágazatok közötti munkamegosztás. A fő tématerületeken belül ugyanis többnyire megvolt a szabadság a konkrét fejlesztési irányok és projektek meghatározásában, a rendelkezésre álló források elosztásában. Általános tapasztalat a humán-ágazatok (így a közoktatás) esetében azonban az, hogy bár megtörtént az ágazati szakemberek bevonása a tervezési folyamatba, e részvétel az eredményesség szempontjából inkább formálisnak volt tekinthető.

A munka során az elsődleges cél az adott régió sajátos adottságaira építő, azokat továbbfejlesztő program kidolgozása volt. Ugyanakkor mindenütt igyekeztek figyelembe venni azt az elvet is, hogy az önálló, bottom-up rendszerben készülő régiós operatív program az európai uniós (elsősorban Strukturális Alapból rendelkezésre álló) források hatékonyabb, a projekt-tulajdonosok elképzeléseit jobban szem előtt tartó felhasználását tegye lehetővé.

Az operatív programok tervezési folyamata mindenütt az adott régió helyzetelemzésével és SWOT analízisével kezdődött. Ezzel párhuzamosan kezdődött el a stratégiai program megfogalmazása, mely a régió teljes körű helyzetelemzésében feltárt valamennyi probléma megoldására próbált meghatározni beavatkozási irányokat.

A rendszeres ágazati egyeztetések eredményeként ezt követően kerülhetett sor az operatív program tartalmi elemeinek, forrásallokációjának és indikátorrendszerének rögzítésére, majd pontosítására.

A tervezés első szakaszában, többnyire 2006. február végére készültek el az egyes tématerületeket átfogó helyzetelemzések és a fő stratégiai célrendszer, majd a ROP által támogatott fejlesztésekhez kapcsolódó prioritások pontosítására és egyeztetésére került sor.

A tervezés második szakaszában került sor az elkészült anyagok kistérségi egyeztetésére. Az alulról építkező stratégiai tervezési folyamatban ugyanis meghatározó szerepük volt a

kistérségi és megyei szervezeteknek, akikkel folyamatos párbeszéd alakult ki a tervezés során, s akik információkkal segítették a folyamatot.

A tervezői munka teljes körű volt, tehát az egyes tématerületek vonatkozásában magában foglalta a majdani ágazati és regionális operatív programokból támogatható fejlesztéseket egyaránt.

Az ex ante értékelések eredményeként a régiók operatív program-tervezetében további jelentős tartalmi és szerkezeti változások történtek. Ez a munka a régiók többségében 2006. év decemberében fejeződött be. A magyar kormány ezt követően nyújtotta be ezeket a dokumentumokat az Európai Uniónak.

A régiók közül a dél-dunántúli tervezői munka tekinthető igazán újszerűnek, mivel itt a tervezéssel párhuzamosan folyamatosan zajlott a széleskörű projektgyűjtés és az életképes projektötletek projektjavaslat szintű kidolgozása is. Sőt e régióban a tervezői hálózat keretében a kistérségekkel szorosan együttműködve 2006. végére elkészültek a Dél-Dunántúli Operatív Program 2007-2013. konkrét tervezését megalapozó önálló stratégiai fejlesztési programok (SFP), közöttük a közoktatási ágazat szempontjából létfontosságú Humán SFP is. E stratégiai fejlesztési programok, mivel szinte párhuzamosan készültek az operatív programmal, azokkal folyamatos kölcsönhatásban is álltak.

A megkérdezettek szerint (a Dél-Dunántúl kivételével), az operatív programok készítésekor a regionális közoktatás-fejlesztési stratégiát ténylegesen nem, vagy csak alig vették figyelembe! A szakma ugyan próbált ráhatni a folyamatokra és az operatív program készítőire, de többnyire sikertelenül, vagy minimális hatékonysággal. Az ezzel kapcsolatos ellenérvek sora számtalan volt, pl. „az Irányító hatóság (IH) nem engedi”, „a minisztériumnál (OKM) nem ez a prioritás”, „az NFÜ nem veszi figyelembe a közoktatás és a szakképzés ágazati stratégiáját”, ...

2. A regionális közoktatás-fejlesztési stratégia és a régiófejlesztés (a 7 esettanulmány összefoglaló tapasztalatai)

2.1. Előzmények; a stratégiák készítése

A regionális fejlesztések jellemzője, hogy nem ágazatban gondolkodnak, ugyanakkor az ÚMFT-ben a nemzeti célok összehangolása miatt, az Európai Unió által támogatott hangsúlyt kapott az egyes ágazatok szakpolitikai céljai és a fejlesztéspolitika által támogatott célok összehangolása, szinergiáinak beépítése. Erre viszont minden ágazatnak (a közoktatásnak is) reagálnia kellett.

Ezért az Oktatási és Kulturális Minisztérium regionális közoktatás-fejlesztési stratégiával kapcsolatban megfogalmazott kiemelt célja (a közoktatás infrastrukturális és tartalmi-módszertani színvonalának növelése), mellé prioritásként bekerült a 2006. évben készülő régiós tervezési dokumentumok közoktatás-fejlesztési részére való fokozott ráhatás, valamint az oktatási infrastruktúra térbeni koncentrációjára alapozott térségi versenyképesség javítása is.

Ennek érdekében a minisztérium 2006-ban a dekoncentráció elvének alkalmazásával, a térségi szereplők aktív közreműködésére építve, régiós közoktatás-fejlesztési stratégia (RKFS) készítését határozta el az összes régió vonatkozásában. A dekoncentráció elvének alkalmazása ez esetben egyébként azt jelentette, hogy az OKÉV régióigazgatóságoknak a minisztérium leadta ezt a feladatot, a stratégiakészítés horderejéhez mérten elegendő idő és részletes útmutatás biztosítása nélkül.

Igaz a minisztérium több eszközzel is igyekezett támogatni a regionális közoktatás-fejlesztési stratégiák készítését, a stratégiák tartalmára nézve (jellegét tekintve formális) írásos útmutatót adott ki, az érintettek számára több megbeszélést szervezett, de mindez nem lehetett elegendő egy átgondolt stratégiakészítési folyamathoz.

Így a hét régió 2007-2013. tervezési időszakra szóló közoktatás-fejlesztési stratégiája ténylegesen az Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközpont (OKÉV) megbízásából készült 2006. év őszén.

Az erre vonatkozó minisztériumi döntést követően, az OKÉV regionális igazgatóságai kapták azt a feladatot, hogy kérjék fel a régió legjobb tervezési szakembereit, szakértőit, akik csapatmunkában el tudják végezni ezt a feladatot 2006. november 30-ig. A tágabb szakértői munkacsoporton belül általában mindig volt egy 2-3 fős szerkesztői team is, amely a stratégia végső megírását elvégezte.

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium szándéka egyébként az volt, hogy ezeknek a régiós stratégiai dokumentumoknak kell közvetítővé válnia a közoktatást érintő központi tervek és a helyi igények között.

Az ennek alapján elkészült hét regionális közoktatás-fejlesztési stratégiának is, többek között elő kellett volna segítenie a kormányprogramban szereplő oktatáspolitikai célok részletesebb kidolgozását, a szükséges fejlesztési célprogramok tervezésének közoktatás-szakmai támogatását, a közoktatás-ágazati térségi szemlélet kialakulását és megerősödését, valamint a közoktatási rendszer szereplőinek sokoldalú partnerségét.

A stratégiakészítő szakértői csoportok mellett a régiók többségében, az OKÉV az oktatási ágazat szereplőinek (ezen belül különösen az intézményfenntartók, az intézményvezetők a pedagógus szakmai és szakszervezetek képviselőinek, továbbá a regionális területfejlesztési tervezés képviselőinek, valamint a közoktatási ágazatot érintő más ágazatok tervezésben jártas szakembereinek) bevonásával multipartit regionális egyeztető fórumot (KEF) hozott létre és működtetett. Ezek a regionális közoktatási egyeztető fórumok, bár véleményezhettek, javaslatokat tehettek, de a régiók többségében minimális formális jogosultságokkal rendelkeztek.

A hét régió regionális közoktatás-fejlesztési stratégiájának létrehozásához a régiók többségében felhasználták a szakképzés-fejlesztési stratégia 2004. évi készítésének, továbbá az azt megfogalmazó – az OKÉV szakmai koordinációjával működő – regionális fejlesztési és képzési bizottság működésének tapasztalatait is.

A stratégia készítése mindenütt három fázisban zajlott:

A tervezés első időszakában a szakértői munkacsoportok a szakmai feltáró munka és az egyeztetések során elhangzott javaslatok alapján helyzetelemzést készítettek, amelyet az egyeztetési eljárásokban tovább pontosítottak.

A tervezés második részében, a már elkészült átfogó helyzetelemzés alapján meghatározták a regionális közoktatás-fejlesztés koncepcióját, azaz stratégiai és középtávú céljait illetve prioritásait, amelyet a regionális egyeztető fórum elé terjesztettek.

Csak ezt követően (a harmadik fázisban) került sor az adott régió közoktatás-fejlesztési stratégiája tervezetének teljes szövege elkészítésére, amelyet újra az egyeztető fórum elé terjesztettek, majd az egyeztetés tapasztalatai alapján pontosítottak, véglegesítettek.

A stratégia megfogalmazásakor a szakértői munkacsoportok az alábbi (elkészült vagy akkor készülő) országos tervezési dokumentumokat vették figyelembe: Új Magyarország Fejlesztési Terv 2007–2013, Oktatási Minisztérium Hosszú távú Közoktatás-fejlesztési Stratégiája 2005–2015, Társadalmi Megújulás Operatív Program 2007–2013, Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program 2007-2013.

A figyelembe vett (elkészült vagy akkor készülő) térségi dokumentumok voltak a regionális ágazati stratégiai fejlesztési programok, a regionális operatív programok és akciótervek munkaanyagai; továbbá az adott régió megyéinek területfejlesztési koncepciói, stratégiai fejlesztési programjai és közoktatás-fejlesztési intézkedési tervei. Több régióban figyelembe vették a térszervezési kutatások eredményeit és a kistérségi közoktatás-fejlesztési tervekben leírtakat is.

Mindezekon túl a régiók többségében számtalan más dokumentumot, információt és adatot is felhasználtak a stratégiakészítéshez (ezekre egyébként az e projekt keretében elkészült esettanulmányok részletesen is kitérnek).

A Dél-dunántúli régióban a szakértők a régiós közoktatás-fejlesztési stratégia elkészítéséhez (lényegében régiós szintű közoktatás-tervezési előzményként) felhasználták a Dél-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács által 2006. szeptemberben első változatban elfogadott Humán Szolgáltatások Fejlesztési Stratégiája című (a közhasználatban: Humán SFP) tervezési dokumentumot.

A Humán SFP-hez készült részletes Helyzetelemzés közoktatást érintő részeit a régiós közoktatás-fejlesztési stratégia készítői kevés módosítással adaptálták is a stratégiába.

E dokumentum 2006-ban az országban egyedülállóan a humán közszolgáltatások egészére tartalmazott komplex stratégiai fejlesztési programot.

Több régióban (Közép-Magyarország, Nyugat-Dunántúl, Dél-Dunántúl) a szerzők a stratégiakészítés során alapos és átfogó dokumentum-, és adatelemzéseket, továbbá térelemzést végeztek, és a meglévő információkat szintetizálták. A térelemzés során vizsgálták a régió közlekedési viszonyait és lehetőségeit, a lakossági mobilitást és annak konkrét irányait, melyek a stratégiák által jelzett regionális közoktatási decentrumok (mikrotérség-központok) létrehozását segítik elő, illetve létrehozzák az intézményrendszer logikai hierarchiáját.

A régiók közoktatás-fejlesztési stratégiájának egyébként szükségszerűen meg kellett fogalmaznia, hogy hogyan válhat alkalmassá az adott régió közoktatása az uniós, a hazai és a helyi fejlesztési források minél hatékonyabb felhasználására, a fejlesztési politika feltételrendszerének a megteremtésére.

A stratégiával szembeni további fontos elvárásként fogalmazódott meg a régiók, valamint a belső- és külső perifériák közötti különbségek mérséklése, a regionális versenyképesség erősítése, a minőségelvűség biztosítása, valamint a társadalmi folyamatok fenntarthatósága, különös tekintettel a munkaerő-mobilitás erősítésére és a foglalkoztatási helyzet javítására.

Ezért a stratégiának kiemelt fejlesztési szempontként kellett kezelnie a munkaerő-piaci igényeket, a fenntartható fejlődést és a fejlesztési stabilitásokat biztosító oktatáspolitikai prioritásokat, az uniós és országos fejlesztéspolitika közötti kompatibilitást, és a gazdasági-társadalmi versenyképességet szolgáló oktatáspolitikai paradigmákat.

Mindezek miatt kiemelt közoktatás-fejlesztési célként kellett megjelölni az egész életen át tartó tanulás érvényesülését, a regionális oktatáspolitikával és fejlesztési programmal szemben érvényesítendő tartalmi (minőség, eredményesség, méltányosság) és technikai (fenntarthatóság, költséghatékonyság, elszámolhatóság) követelményeket, az oktatási és a kapcsolódó ágazati rendszerek és alrendszerek közötti együttműködést, valamint az oktatási szektor autonóm szereplőinek (önkormányzatok, oktatási intézmények stb.) tervezési tevékenységét.

2.2. A tervek – mint térségi stratégiai fejlesztési dokumentumok – mennyire felelnek meg egy ilyen műfajnak

A regionális közoktatás-tervezésnek – az OKM közoktatási szakállamtitkársága regionális tervezés fontosságát nem igazán értő és preferáló jogszabályalkotó tevékenysége miatt – még jelenleg (2010. első napjaiban) sincs jogszabállyal alátámasztott címzettje, azaz nem határozza meg jogszabály e terv elkészítésének kötelezettségét, nem határozza meg a tervezésért felelős feladatellátót vagy szervezetet, s nincs meghatározva a terv műfaja sem (fejlesztési alaptípusú hosszú távú stratégiai terv ~ intézkedések megalapozását szolgáló középtávú akcióterv). Ebből következően nincsenek rögzítve a stratégia kötelező tartalmi elemei sem. Így mindezen kérdések eldöntése a tervet készítő szakértőkre, illetve az egyeztetésben közreműködő regionális partnerekre hárult.

Mivel a regionális közoktatás-fejlesztési stratégiához hasonló fejlesztési jellegű régiós szintű közoktatási dokumentum a régiókban korábban nem készült, ezért e stratégia szerkezetének felépítése során a többi régiós szintű tervezési dokumentum belső struktúráját volt célszerű a közoktatási ágazatra adaptálni.

Mindezek következményeként a hét régió közoktatás-fejlesztési stratégiája egységesen két fő részre tagolódik:

Az első rész többé-kevésbé részletes helyzetértékelést tartalmaz, amely összefoglalja az adott régió közoktatási rendszerének feltételrendszerét, erősségeit és gyengeségeit. Ez hivatott azonosítani azokat a problémákat, melyek megoldására törekedni kell a következő évek oktatásfejlesztése során.

A helyzetelemzések az adott régióra jellemző adatokat tartalmaznak, több esetben országos összehasonlítással; a koncepcionális elemek pedig (szerencsére) döntő részben alkalmazkodnak az oktatási minisztérium 2004-ben kiadott (az OKM által jelenleg nem preferált) középtávú közoktatás-fejlesztési stratégiájában leírt országos prioritásokhoz.

A stratégiák első része mindegyik régióban tételes SWOT-elemzéssel zárul.

A második rész a régió közoktatásának jövőképét, valamint a középtávú program legfontosabb prioritásait, fejlesztési céljait és feladatait foglalja össze és értelmezi. A prioritások, fejlesztési célok és feladatok, illetve ezek eszközrendszere (a stratégiakészítők többségének magas fokú szakmai tudása okán) szinte maradéktalanul alkotnak koherens egységet mindegyik stratégiában.

E dokumentumok általában külön foglalkoznak a stratégia gyakorlatba való átültetését szolgáló szabályozási eszközökkel és a fejlesztés számára kedvezőbb környezet kialakításával, amely magában foglalja a fejlesztés prioritásainak és intézkedéseinek rögzítését, a fejlesztést szolgáló célprogramok tervezését és a fejlesztés megvalósításához szükséges teljesítőképesség növelését egyaránt.

A regionális közoktatás stratégiai célrendszerét leíró fejezetek és alfejezetek, a stratégiai jövőképből, a vízióból kiindulva részletesen tárgyalják a közoktatás-fejlesztés regionális stratégiai céljait, a közoktatási rendszer hatékony működését szolgáló konkrét fejlesztési lehetőségeket, a regionális közoktatás-fejlesztési stratégia eszközrendszerét, a megvalósításhoz szükséges partnerségi viszonyokat, s nem utolsósorban a regionális közoktatás-fejlesztés lehetséges forrásait.

A stratégiák mindegyike összegző fejezettel zárul (összegzés; problémák és javaslatok), legitimációs záradékuk azonban nincs, így csak legfeljebb utalásként szerepel bennük a célszerű update megfogalmazása.

Mindezek mellett (különösen a dél-dunántúli régióban) a tervet készítő közoktatási szakértők, valamint az egyeztetésben közreműködő partnerek a regionális közoktatás-fejlesztési tervet egyértelműen olyan hosszú távú stratégiai tervnek tekintették, amely-

hez rövid távú operatív tervek (akciótervek) kapcsolódhatnak. Ezért e hosszabb távú régiós szintű stratégiai terv szinte mindegyik dokumentumban meghatározza azokat a fő fejlesztési prioritásokat és célokat, illetve az azok megvalósítását szolgáló programokat és feladatokat is, amelyek befolyásolhatják a közoktatási feladatellátást ténylegesen végző helyi, kistérségi és megyei önkormányzati intézkedési tervek céljait és feladatait.

A tervezési folyamat konkrét tanulságai közül mindegyik régióban megfogalmazásra került, hogy a települési és térségi koncepciók (megyei, kistérségi, települési közoktatás-fejlesztési intézkedési tervek) tartalma lényegében helyzetelemzésre, állapotrögzítésre szűkölt, és esetleges fejlesztési elképzeléseik többnyire nem a valós igényeken alapultak. Ezért ezek régiós stratégiához illeszkedő, rendszerelvű felülvizsgálata nehezen mellőzhető a következő időszakban.

Szintén fontos tanulságként fogalmazható meg az is, hogy csak az egységes stratégiakészítési módszertan alkalmazásának eredményeként biztosítható a különböző tervezési szintek egymásra épülése, az összehasonlíthatóság, és a szakpolitikai stratégiák harmonizálása. Ennek kidolgozása azonban jelenleg (sajnos) még nem tekinthető oktatáspolitikai prioritásnak.

A tényeken alapuló policy-formálás megjelenése a régiós közoktatás fejlesztési stratégiákban

A stratégiákban alkalmazott információs háttér a régiók többségében megalapozott, a társadalmi-gazdasági és közoktatási adatok, indikátorok, mutatók használata viszonylag sokrétű, de többnyire nem igazán teljes körű.

Az adatok többségükben a KSH különböző adatbázisaiból, kisebb részükben pedig az Oktatás-statisztikai Évkönyv 2005/2006. dokumentumból származnak. A többi adatforrásból eseti információk átvételére került sor.

Ezek az adatok teljes mértékben autentikusak, többségükben jól támasztják alá az adott stratégia megállapításait, és illeszkednek a stratégia szerkezetéhez is.

A stratégiák tényeken keresztül megalapozottságát jelentős számú szövegszerű ábra és/vagy táblázat, illetve több részletező igényű melléklet biztosítja. Az adatok többsége átvett adat.

Az információs tényadatok döntő többsége változásokat bemutató trendorientált táblázat vagy ábra. A stratégia néhány adat esetében 1990-ig is visszanyúlik, de a domináns időintervallum inkább a 2002-2006. közötti időszak.

A felhasznált adatbázis összetétele és szerkezete lényegében lehetővé teszi, hogy az 1990-től 2006-ig terjedő időszakra vonatkozóan átfogó kép alakuljon ki az adott régió közoktatási helyzetének alakulásáról, a közoktatást befolyásoló demográfiai és társadalmi-gazdasági folyamatokról.

A helyzetelemzésekben szereplő adatok nem öncélúak, döntő többségük a stratégia szempontjából fontos információt hordoz, és a stratégia tartalmához szorosan kapcsolódik.

Ugyanakkor a vizsgált régiós stratégiák többségében a közoktatási ágazat régió-specifikus problémáinak egy részéről hiányoznak, vagy nem teljes körűek az adatok. Így például a lemorzsolódás a stratégiák több fejezetében is előkerülő fogalom, de többnyire nincs mögötte semmilyen konkrét adatsor. Szintén nincs adat a közoktatásban lévő veszélyeztetettekről, sajátos nevelési igényűekről, hátrányos helyzetűekről, halmozottan hátrányos helyzetűekről, a családtámogatásokról ...), így a fejlesztési elképzelések (célok, feladatok) egy részének adatháttere is csak részlegesen megalapozott.

2.3 Az egyes régiók közoktatás-fejlesztési stratégiájának térségi specifikussága

Az Észak-magyarországi régió és Nyugat-dunántúli régió közoktatás-fejlesztési stratégiájában a térség specifikusság, illetve a területi szempontok érvényesítése kellően világosan és összetetten jelenik meg és következetesen végig is vonul a teljes anyagon. Az erősségek, a lehetőségek, a gyengeségek, a veszélyek, továbbá konkrét tények, valamint a problémák, hátrányok bemutatása során majdnem minden esetben előkerülnek a régió vagy térség specifikus aspektusok.

A stratégiai elvek, a stratégiai valamint a középtávú fejlesztési célok, továbbá a prioritások és a közoktatás-fejlesztés támogató alrendszerének szintjén kezelt fejlesztési törekvések bemutatása során is többnyire egyértelműen látható a régióspecifikusság, a területi kooperáció lehetősége és szükségessége a minőségre, eredményességre, hatékonyságra és esélyegyenlőségre törekvő minőségi célok megvalósítása érdekében.

Az Közép-magyarországi régió közoktatás-fejlesztési stratégiájában a helyzetelemzésből jól látható, hogy a stratégia készítői jól ismerik az általuk vizsgált térséget, és széles körűen tájékoztatnak is róla, táblázatokkal, ábrákkal szemléltetve. A táblázatok, ábrák alkalmazásakor, ahol ez releváns és indokolt lehet, minden esetben kistérségi szintre lebontva szolgáltatnak adatokat. A kistérségek között is tesznek különbséget, külön említik és kezelik a fővárosi agglomerációban elhelyezkedő, frekvenciáltabb, kedvezőbb feltételekkel rendelkező kistérségeket, és megkülönböztetik az agglomeráción kívül eső, a régió (jelen esetben egyben Pest megye) határánál fekvő nehezebb helyzetben lévő kistérségeket.

Mindez már nem ennyire egyértelmű a stratégia többi fejezetében.

A Dél-dunántúli régió közoktatás-fejlesztési stratégiájában a helyzetelemzés egyértelműen (a demográfiai adatok terén kimerítő részletességgel) érzékelteti a régió konkrét specifikumait (jellemzőit, sajátosságait), legfontosabb erősségeit és hiányosságait. A SWOT elemzésben felsorolt erősen régió-specifikus erősségek, gyengeségek, lehetőségek, illetve veszélyek számos esetben azonban nem az előtte található helyzetelemzés fejezetben részletesen elemzett területekhez kapcsolódnak. Ezek az elemek gyakran másik fejezetben (pl. fejlesztési célok) vannak adatokkal alátámasztva, ami viszont a dokumentum helyzetelemzésének nem tökéletes szerkesztését jelzi.

A célkitűzésekhez szövegszerűen nem rendelődnek hozzá konkrét térséghez köthető fejlesztési feladatok. A dokumentumban szereplő stratégiai célok, a stratégia megvalósítását szolgáló konkrét fejlesztési célok, továbbá a regionális közoktatási rendszer működtetésével kapcsolatos fejlesztési célok is többnyire nem térségi alátámasztással jelennek meg.

A regionális közoktatás-fejlesztés eszközrendszerének helyzete és továbbfejlesztésének feladatai, lehetőségei fejezetben ugyanakkor markánsan megjelennek a térségre jellemző sajátosságok, teendők.

A Dél-alföldi régió közoktatás-fejlesztési stratégiájában a térség-specifikusság különböző mértékben és mélységben jelenik meg a stratégia egyes fejezeteiben.

A stratégia készítésének céljai között határozottan megjelennek a területiség jegyei: nyolc pontban fogalmazza meg a dokumentum bevezetője a stratégia készítés céljait, és a célok többsége kapcsolatos a regionalitással.

A helyzetelemzés fejezetei jelentős mértékben régió specifikusak. A helyzetelemzés során folyamatosan kiemelt szerepet kap a megye és (különösen a demográfiai részben) a kistérség, mint elemzési dimenzió. A területi, térségi sajátosságok tartalmi szempontból is kiemelt szerepet kapnak. Mindegyik alfejezet megállapításai között tipikusan megjelenik az adatok területi egyenlőtlen eloszlásának hangsúlyozása és azoknak a településeknek, kis-

térsegeknek vagy megyéknek a megnevezése, ahol az adott jelenség különösen eltérő (kiemelkedően pozitív vagy nagyon negatív) sajátosságokat mutat.

A stratégia célrendszerében, illetve a konkrét fejlesztési célok között is többen megjelennek a térségi dimenziók. Egyes céloknál ez a megjelenés ugyan csak szlogenszerű (mint például a pedagógusok társadalmi szerepének megerősítése), más céloknál viszont ez az országos oktatáspolitikai térségi leképeződése (mint például a kompetencia alapú oktatás elterjesztése), de van olyan fejlesztési cél is, amelyben problémaorientáltan kezelődik mindez (mint például az idegen nyelv oktatásának fejlesztése).

„A regionális közoktatás-fejlesztés eszközrendszerének helyzete és továbbfejlesztésének feladatai, lehetőségei” fejezet tartalmazza a dél-alföldi régió közoktatás-fejlesztési stratégiájának az operatív programokhoz (TÁMOP, TIOP) való konkrét, többnyire térséghez is kötött illeszkedését.

A Közép-dunántúli régió közoktatás-fejlesztési stratégiájában a térségi specifikusság, a területi szempontok jól látható érvényesítése a feltétlenül szükséges mértékben megjelenik, és többé-kevésbé következetesen végig is vonul a stratégiai dokumentumon.

A régióban a gyakorlatban tapasztalható megye-központúság és ebből következően a majdnem teljesen hiányzó régiós identitástudat, továbbá az erősségek, a gyengeségek, a lehetőségek, és veszélyek általánosabb megközelítése ellenére, a prioritások szintjén kezelt fejlesztési törekvések és különösen az összegyűjtött és a stratégiában is javaslatként megjelenített „projektjavaslatok” bemutatása során egyértelműen megjelenik a régióspecifikusság, a területi kooperáció lehetősége és szükségessége.

A közoktatási feladatellátás kistérségi és mikrotérségi vetülete szintén elsősorban a prioritások szintjén kezelt fejlesztési törekvések, valamint az összegyűjtött és a stratégiában is javaslatként megjelenített „projektjavaslatok” bemutatása során látható. Az ehhez kapcsolódó hálózatelvűséget azonban a stratégia csak kisebb jelentőségüként kezeli.

A Bevezetésben megjelenik ugyan az igény, mely szerint célszerű lenne meghatározni kistérségenként azokat a nagyobb vonzaskörzettel rendelkező centrumokat, ahol a tanulólétszám várhatóan növekedni fog, amely települések egyfajta oktatási, kulturális és közigazgatási centrumok, így a fejlesztés célpontjai lehetnének, de ennek továbbgondolása, stratégiai célként való megfogalmazására már nem került sor.

Az Észak-alföldi régió közoktatás-fejlesztési stratégiájában ugyanakkor a térség-specifikus elemek, a területi szempontok érvényesítése legfeljebb csak a feltétlenül szükséges mértékben jelennek meg, és nem is minden fejezetben.

A régióban a gyakorlatban tapasztalható nagyon erőteljes megye (illetve megyei jogú város) központúság és ebből következően a majdnem teljesen hiányzó régiós identitástudat és együttműködési hajlandóság ellenére a stratégia készítői megpróbálkoztak a térszemlélet stratégiába való beillesztésével, de csak részleges sikerrel. Az ez irányú ismeretek pontatlansága, a stratégiakészítők egy része régiós elkötelezettségének és térszemléletének hiánya nem növelte az esélyét egy térszervezési elveken alapuló, hálózatelvű régiós közoktatás-fejlesztési stratégia megteremtésének az Észak-Alföldön.

2.4. A társadalmi-gazdasági igények és szükségletek megjelenése a közoktatás-fejlesztési stratégiákban

Az egyes régiók közoktatás-fejlesztési stratégiájában a közoktatás gazdasággal illetve társadalommal való kapcsolata szinte mindenütt kiemelt hangsúllyal jelenik meg, és végig is vonul a dokumentumon annak ellenére, hogy a régiókban a közoktatásnak sehol sem egyenemű, hanem sokszor szélsőségesen különböző igényekre és szükségletekre kell reagálni

(pl.: főváros – agglomeráció – agglomeráción kívüli területek; Nyugat-Dunántúl megyei jogú városai – dél-zalai kistérségek; Hajdúság – beregi Tiszahát stb.)

Ez a differenciált megközelítés erőteljesen megjelenik a demográfiai helyzetre reagáló, egyes közoktatás-fejlesztési elképzelésekben is.

Általánosságban megállapítható, hogy a régiós közoktatás-fejlesztési stratégiák többsége messzemenőig megjeleníti a regionális társadalmi-gazdasági igényeket és szükségleteket, a fejlesztés kiindulópontjának tekinti azokat, sőt a közoktatás-fejlesztési célok és tevékenységek definiálása is ezek alapján történt meg.

Az erősségek, a lehetőségek, a gyengeségek, a veszélyek, továbbá közoktatás fejlesztését támogató alrendszerek megerősítése, továbbá a jövőkép, a stratégiai elvek, a stratégiai valamint a középtávú fejlesztési célok, illetve prioritások szintjén kezelt fejlesztési törekvések bemutatása során meghatározó mértékben jelennek meg a gazdaság és a társadalom igényei, szükségletei, az azokhoz való gyors alkalmazkodás biztosítása.

Az egyébként szinte mindenütt viszonylag sokrétűen leírt gazdaság-közoktatás kapcsolati dimenzió értékeléséhez ugyanakkor többnyire hiányzik stratégia jövőképében az a markánsan megfogalmazott vízió, amely a valós és konkrét régiós társadalmi-gazdasági szükségleteket nevesíti, és amelyekre a stratégia útján a közoktatásnak reagálnia kell.

A régiók többségének közoktatás-fejlesztési stratégiáiban nem eléggé egyértelműen és kiemelten jelenik, hogy a jövőre vonatkozóan teljes biztonsággal többé nem prognosztizálható munkaerőpiacra a váltás és hosszabb távon sikeres alkalmazkodás szempontjából az alap- és kulcskompetenciák kialakítása, az infokommunikációs technológia megismertetése és készség szintű használatának elsajátíttatása, illetve az idegen nyelvtanítás fontosabb, mint sokszor hektikusan megjelenő, az adott pillanatban éppen aktuális munkaerőpiaci igényekhez való mindenkori gyors alkalmazkodás.

A Dél-alföldi régió közoktatás-fejlesztési stratégiájában mindezen megállapítások csak részben érvényesek, ott ugyanis az oktatás gazdasággal illetve társadalommal való kapcsolata szintén kellő hangsúllyal jelenik meg, de egyenetlenül vonul végig a dokumentumon. A stratégiai célokban alig jelennek meg közvetlenül a gazdaság és a társadalom igényei és szükségletei, viszont az erősségek, a lehetőségek, a gyengeségek, a veszélyek, valamint a stratégia megvalósítását szolgáló konkrét fejlesztési célok, továbbá a regionális közoktatási rendszer működtetésével kapcsolatos fejlesztési célok szintjén kezelt fejlesztési törekvések bemutatása során, meghatározó mértékben jelennek meg a gazdaság és a társadalom igényei és szükségletei.

2.5. A közoktatás és más közszolgáltatások kapcsolata a régiók közoktatás-fejlesztési stratégiájában

A közoktatás és az egyes közszolgáltatások kapcsolata eltérő számban és minőségben jelenik meg a fejlesztési stratégiákban. Bizonyos tervezési területeken világosan kirajzolódik a kapcsolat, máshol azonban egyáltalán nincs, vagy nem egyértelmű a kontaktus.

Amíg a térség-specifikusság, a gazdasági-társadalmi szükségletek és igények következetesen végigvonulnak ezeken a dokumentumokon a stratégiaalkotás összes komponensét érintve, addig a többi humán közszolgáltatás helye, szerepe és bekapcsolódása a közoktatás-fejlesztésbe már nem ilyen egyértelműen és alaposan dokumentált.

A hét régió közoktatás-fejlesztési stratégiáira általánosságban az is igaz, hogy a vizsgált közszolgáltatások többségével csak részlegesen foglalkoznak. Egyes közszolgáltatások természetüknél (pl. fenntartók) fogva mindenütt, mások (pl. szociális szféra) az adott régió jellegétől függően többnyire részletesen, de legalább áttételesen megjelennek a stratégiákban. Ugyanakkor a közoktatás és a vele elvileg szoros kapcsolatban álló egészségügy vagy közművelődés (mint szintén humán közszolgáltatások) kapcsolatának elemzése legtöbb régiós közoktatás-fejlesztési stratégiában még nyomokban is alig fedezhető fel.

Az egységes közszolgáltatási gondolkodás igénye – amely a humánszolgáltatásokat (közoktatás, szakképzés, közművelődés és sport, egészségügy, foglalkoztatáspolitikai) egységben értelmezi – a régiók mindegyikében megjelent a közoktatás régiós tervezése során is, ez azonban még több okból sem érhetett össze átfogó tervezési rendszerré. Igaz több stratégiában a komplex programok, a koordinált tervezés szintjén már tetten érhetők ennek nyomai.

Így például a Dél-alföldi régió közoktatás-fejlesztési stratégiájában a közszolgáltatások egységes kezelése „a mikrotérségi központokban multifunkcionális, közoktatási, közművelődési, szociális és egészségügyi feladatok ellátására is alkalmas intézmények kialakítása” szlogen keretében egyértelműen megjelenik. Ugyanakkor a közoktatás és más közszolgáltatások kapcsolata a vizsgált hét terület (fenntartók, felsőoktatás, felnőttképzés, egészségügy, művelődés, szociális szféra, civil szféra) többségénél néhány konkrétumtól eltekintve (itt elsősorban a fenntartók és a felsőoktatás terület a kivétel) többnyire csak az általánosság szintjén jelenik meg.

2.6. A közoktatás-fejlesztési stratégia kapcsolódása a komplex régiófejlesztéshez a régióban

Lényegében mindegyik régióra vonatkozóan megállapítható, hogy a régiós közoktatás-fejlesztési stratégiák elképzelései széles körben és többnyire korrekt módon adekvátak az adott régió problémáival és annak lehetséges közoktatás fejlesztési irányjaival.

Az egyes régiók operatív programjainak általános célrendszere, prioritásai, konkrét célkitűzései, illetve a regionális közoktatás-fejlesztési stratégia azonos része között is többnyire nagyfokú a harmonizáció. Ráadásul több esetben nemcsak arról van szó, hogy kimutatható ez a tételes kapcsolat, hanem azt is, hogy szinte azonos tartalom és megfogalmazások is megjelentek a régió közoktatás-fejlesztési stratégiájában.

Mindez vélhetően azt jelenti, hogy a régiós közoktatás-fejlesztési stratégiák készítői mindenhol két dimenzió (a régió közoktatásának igénye, jövőképe – a komplex régiófejlesztési dokumentumok közoktatás-ágazati elemei) között próbáltak egyensúlyt teremteni.

Az interjúk során a szakemberek többsége azt nyilatkozta, hogy az akkor ismert információkat, fejlesztési elképzeléseket figyelembe vették mind a TAMOP mind a TIOP vonatkozásában a regionális közoktatás-fejlesztési stratégia kialakításakor. Igyekeztek olyan fejlesztési célokat és tevékenységeket megadni, amelyek ezen programokhoz kapcsolódó pályázati forrásokkal valósíthatók meg. A legjobban illeszkedő fejlesztési célok e körben a következők voltak: közoktatás infrastrukturális fejlesztése, térségi közoktatási feladat ellátási intézmények kialakítása, informatikai fejlesztések.

Sajnos itt is több olyan rendszerszintű probléma jelentkezett, amely ezt a harmonizációt, beépülést nehezíti. Elszakadnak a regionális és az ágazati operatív programok egymástól. Nagyon kicsi az átjárhatóság, nincs egységes tervezési elv, nincsenek összekötve a tervezési célkitűzések. Az elbírálási szempontok nagyon összetettek, de nem elsődleges a regionális indokoltság ebben. Szükség lenne a nagyobb párbeszédre az operatív programok

között is. Hiányzik a tervezési-fejlesztési rendszerből az a hivatalos információk kapcsolata, amely becsatornázná a regionális célokat, érdekeket az egyes ágazati programok kapcsán az országos irányítás felé. Ez a közoktatás esetében különösen erősen jelentkező probléma, hiszen itt jelenleg csak informális ráhatások működnek. Szakemberek egymáshoz járva próbálnak kijárni dolgokat, regionális érdekeket stb, mivel hivatalos egyeztetés nem létezik. Gyakori probléma, hogy olyan területek kapnak támogatást főleg infrastruktúra-fejlesztésre, amelyek intézményei talán már a következő évben be fognak zárni, mert nincs kellő számú gyerek, tanuló. A pályázati források elosztásánál nem érvényesül a területi szempont és a regionális közoktatás-fejlesztési stratégiában megjelölt súlypontok sem térnek vissza.

A régiók többségében (DA, ÉA, ÉM, KD, NYD) a fentiek mellett jó általánosítással az is megállapítható, hogy a régiós közoktatás-tervezés (OKÉV) és a régiós ÚMFT-tervezés (RFT) korrekt munkakapcsolatának hiánya miatt a szakszerű közoktatás-fejlesztési elképzelések alig épültek be a régiós akciótervekbe és pályázatokba.

A beépülés mértéke a közoktatási infrastruktúra fejlesztése terén viszonylag teljes, más területeken szinte semmi.

Kivételt e területen az Észak-magyarországi régió jelent, itt ugyanis majdnem az összes fejlesztési feladathoz hozzárendelhető az ÚMFT vonatkozó forrása.

Mindezekon túl az elmúlt évek országos oktatáspolitikájának több hangsúlyos eleme egyáltalán nem, vagy csak nagyon szerény mértékben épült be a régiós komplex tervezési dokumentumok többségébe, de közülük néhány a régió közoktatás-fejlesztési stratégiájának elképzeléseiben sem jelenik meg.

Az alapfokú művészetoktatási intézmények és a művészeti iskolák célzott fejlesztése például szinte teljesen kimaradt a régiós operatív programokból.

Mindezek látható következménye, hogy a közoktatás-szakmához többnyire alig értő fenntartók igényeit (a közoktatás-szakma egészének többé-kevésbé jól artikulált szándékai ellenére) az RFT-k többsége a szűken vett infrastrukturális fejlesztésekkel kívánta kielégíteni, és a tágabb közoktatási ágazat-barát tervezési kontextusokra szinte sehol sem törekedtek.

A közoktatás-tervezési szakértőkkel készített (és az esettanulmányokhoz csatolt) interjúk szerint ezekben a régiókban a régiós tervezési alapdokumentumok (OP, AT), valamint az ezek alapján kiírt pályázatok csak egyes elemeikben vannak köszönőviszonyban a régiós közoktatás-fejlesztési stratégia alapelveivel, céljaival, prioritásaival és intézkedéseivel.

A régiós ÚMFT-tervezés és a régiós közoktatás-tervezés között koherencia csak nyomokban mutatható ki, nem kis részben annak köszönhetően, hogy a régiós fejlesztési ügynökségek (sok esetben közoktatási szakembereik teljes hiánya miatt is) az infrastruktúrafejlesztésre vonatkozó fenntartói igények kielégítésén túl nem nagyon mutattak érzékenységet az országos (és régiós) közoktatás-ágazati fejlődési irányok és trendek többsége iránt. Mindezek láthatóan a pályázatok kiírására vonatkozó RFT-döntésekben is megnyilvánultak.

E folyamat negatív hatásait láthatóan csak növelte, hogy például (az interjúkból is láthatóan) az Észak-alföldi közoktatás-fejlesztési stratégia készítői között „nem volt teljes az összhang” a regionalitás és a hálózatelvűség fontosságának megítélésében.

A Nyugat-dunántúli régióban több interjú alany is megemlítette, hogy közoktatási szempontból bízhatóan indult a kezdeti tervezés és az egyeztetések, de a NyDRKFS ügyét régiós szinten képviselő RFÜ alelnök Wagner András váratlan halála után nem akadt olyan ember a régióban, aki megfelelő súllyal és szakértelemmel képviselte volna a közoktatás érdekeit. A 2009-2010-es NyDOP akcióterv idejére ugyan kezdték felismerni a régiós erős

emberek a közoktatás fejlesztési stratégiában leírtak megvalósításának fontosságát, így az új pályázati kiírásban már szerepel több olyan elvárás, amit korábban az előző akcióterv idején még nem tartottak annyira fontosnak, de a végeredmény most is csak egy országos sztenderd kiírás lett.

A régiók közoktatási stratégiájának megvalósulását egyébként nehezíti az a tény is, hogy többségüket az adott régió Regionális Fejlesztési Tanácsa (RFT) nem tárgyalta, nem fogadta el, azaz nem legitimálta.

Az általánosítható megállapítások ellenére, a régiós közoktatás-fejlesztési stratégiák és a komplex régiófejlesztés egymáshoz kapcsolódása körében tapasztalható jelentős eltérések miatt célszerű két régió (DD, KM) esetében konkrétan vizsgálni ezt a kapcsolatrendszert.

A Közép-Magyarországi régióban az egységes iskola kialakításának gondolata a közoktatás-fejlesztési stratégiában és a Közép-magyarországi Operatív Program (KMOP) Akciótervében (AT) is megjelenik. A stratégia az óvodák fejlesztését olyan többcélú intézmények létrehozásával kapcsolta össze, amelyekben az óvodai nevelés és az általános iskola bevezető és kezdő szakasza zajlana. A többcélú intézmények létrehozása és ebben az óvoda szerepel a régió Operatív Programjában is (a lakossághoz közeli szociális szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése fejezetben), ahol a kiemelten fejlesztendő ellátások között említik első helyen. Itt azonban már nem a közoktatás két alsó vertikumának, hanem a bölcsőde és az óvoda közös intézménnyé való szervezésének gondolata áll a fejlesztési elgondolások középpontjában.

A kollégiumi ellátásról a régió vonatkozásában a stratégia helyzetelemzésében részletesen van szó, viszont konkrét célokat ott nem fogalmaz meg ezzel kapcsolatban a dokumentum. A KMOP infrastruktúra-fejlesztései között ugyanakkor támogatandó célként jelenik meg a kollégiumi épületek felújítása és kapacitásuk bővítése.

A Dél-dunántúli régió mindezekről alapjaiban tér el !

Itt összefoglalva megállapítható, hogy a Dél-dunántúli régió közoktatás-fejlesztési stratégiájának elképzelései – jelentős mértékben a regionális fejlesztési ügynökség közoktatási ágazat iránti érzékenységének és tervezési profizmusának köszönhetően – a lehetséges legkorrektebb módon beépültek a régiós akciótervekbe és pályázatokba.

Az elmúlt évek országos oktatáspolitikájának több hangsúlyos eleme is megtalálható a régiós dokumentumok többségében.

Mindezek látható eredménye, hogy az infrastrukturális fejlesztések az integrált kis- és mikrotérségi hálózatok és központjaik fejlesztését preferálják, és ezt a régió szakmailag megalapozott feltételrendszer megfogalmazásával garantálni is tudja.

A szakértőkkel készített interjúk egyértelműen megerősítették a dél-dunántúli régiós dokumentumokból kiolvasottakat !

A Dél-dunántúli régióban a kiírt pályázatok, a stratégia és a célrendszerek a lehetőségekhez képest maximálisan koherensek, nem kis részben annak is köszönhetően, hogy a régiós fejlesztési ügynökség nagyon fogékony az országos (és régiós) közoktatási igényekre, és bátor abban a vonatkozásban, hogy önmaga is formálni kívánja azt.

A DDOP minden infra pályázata regionális igényeket és regionális kurázsit tükröz, ami komoly szakmai együttműködést feltételezett a ROP IH közreműködő szervezetével annak a pályázati logikának az elfogadtatása, amely e régió közoktatási dokumentumain alapul.

3. A közoktatásnak szánt szerep a régió fejlesztésében

3.1. Közoktatás helye a ROP alapidokumentumokban (ROP, AT)

A közoktatási ágazat fejlesztési célkitűzéseinek megjelenése a ROP alapidokumentumaiban igen változatos képet mutat a hét régióban, ezért néhány általánosítható megállapításon kívül érdemes főbb dimenzióiban régióként is áttekinteni e problémakört.

Az általánosítható megállapítások közül ki kell emelni az alábbiakat:

- * A régiók nagyobbik felében az Operatív Program közvetlen előzményeként megjelentek a komplexitásra törekvő regionális tervezési koncepciók és programok (Dél-alföldi Területfejlesztési Koncepció 2005, Dél-dunántúli régió stratégiai célrendszere 2007-2015, Észak-magyarországi Régió Fejlesztési Stratégiája 2007-2013, Nyugat-dunántúli Regionális Átfogó Program 2007-2013.)
- * A régiós operatív programok (ROP) általában öt-hat fő fejlesztési témakört jelöltek meg, ezek közül a humán közszolgáltatásokkal foglalkozó prioritás tartalmazza a közoktatásra vonatkozó fejlesztési elemeket. Az operatív programok többsége nagyon kevés konkrétumot fogalmaz meg a közoktatás fejlesztésére vonatkozóan, és ezek meghatározó többsége sem lép ki a viszonylag csekély szakmai megalapozottságú infrastruktúra-fejlesztés köréből.
- * A fejlesztések irányára több esetben is megfogalmazódik az integrált kis- és mikrotérségi humán szolgáltató hálózatok és központjaik kialakítása, de az akciótervekben és pályázatokban ez a szlogen csak a Dél-dunántúli régióban töltődik meg valós tartalommal.
- * A régiók közül egyértelműen kiemelkedik komplex fejlesztési programja modelljelleggel a Dél-Dunántúl. E régió komplex fejlesztésében kiemelt szerepet szán a közoktatásnak, ami a 3. prioritás (Humán közszolgáltatások fejlesztése) keretei között jelentős súllyal meg is jelenik. A humán közszolgáltatások fejlesztését és a szolgáltatások biztosítását ugyanis ténylegesen is térségi alapon, kis- és mikrotérségi szinten kívánja a Dél-Dunántúli Operatív Program (DDOP) megoldani.
- * A ROP és akciótervei keretei között megjelenő közoktatási fejlesztések közvetlenül is kapcsolódnak a készségek és kompetenciák, az informatikai írástudás fejlesztése. Az ehhez szükséges informatikai eszközöket a Társadalmi infrastruktúra OP biztosítja a közoktatási intézmények számára.
- * A közoktatás egyéb területeinek fejlesztése, a pedagógiai programok, tananyagok kidolgozása, valamint a pedagógusok képzése a Társadalmi megújulás OP prioritási tengelyei keretében, míg a térségi integrált szakképző központok (TISZK) és a felsőfokú oktatás infrastrukturális fejlesztése a Társadalmi infrastruktúra OP prioritási tengelyei keretében valósul meg.

A régiókénti áttekintés alapján a következők emelhetők ki:

A **Dél-alföldi régióban** a komplex régiós fejlesztési programok a közoktatás számára elég széles spektrumban kínálnak fejlesztési lehetőséget, de elsősorban a közoktatási infrastruktúra megújítását, illetve a közoktatás eredményességének és hatékonyságának növelését célozzák. A Dél-alföldi Operatív Program (DAOP) 2007-2008-as és 2009-2010-es akcióterve több pontjában kapcsolódik az elmúlt évek főbb oktatáspolitikai célkitűzéseire, és tartalmaz régió specifikus elemeket. A megvalósításhoz a régiónak jutó forrásokon belül erre a célra elkülönített összeg (valós közoktatási igényekhez viszonyított) nagysága ugyanakkor azt jelzi, hogy a közoktatás szereplői ebben a régióban sem rendelkeznek megfelelő érdekérvényesítő képességgel.

A **Dél-dunántúli régióban** a stratégiai célrendszer megfogalmazását követően 6 stratégiai fejlesztési program (SFP) elkészítésére került sor, ezek egyike a humán terület stratégiai fejlesztési programja.

A dél-dunántúli tervezői munka ebben a fázisában egy teljességgel újszerű folyamatot jelentett az érintettek számára, hiszen az elkészült tervezési dokumentumokban a stratégiai célok és fejlesztési irányok mellett tételesen megjelölésre kerültek a Dél-dunántúli régió releváns projektjavaslatai is.

Ezen felül, az SFP-k tartalmaztak egy további jelentős újdonságot is: számos esetben megvizsgálták megjelenő szolgáltatások/projektek integrált fejlesztésének lehetőségét is, szem előtt tartva a méretgazdaságosság, továbbá a forráskoncentráció elveit.

A Dél-dunántúli Operatív Program (DDOP) 4.3. Humán Közszolgáltatások Fejlesztése prioritási tengelyének célrendszeréhez kapcsolódó művelettípusok (4.3.3.) közül leginkább az „Integrált kis- és mikrotérségi humán szolgáltató hálózatok és központjaik kialakítása” nagy jelentőségű. A humán közszolgáltatások fejlesztését és a szolgáltatások biztosítását ugyanis a DDOP valóban térségi alapon, kis- és mikrotérségi szinten kívánja megoldani.

Mindezek miatt az operatív program egyértelműen preferálja a több célra alkalmas infrastruktúra, illetve a komplex, a specializáció helyett az embert a középpontba állító és több szempontból támogató szolgáltatások megteremtését, valamint az ezek hozzáférhetőségének biztosításához elengedhetetlen akadálymentesítést. A program célként tűzi ki az integrált központok kialakításának támogatását (kistérségi és mikrotérségi szolgáltató központok létrehozását), ahol lehetőleg egy helyen – komplex módon – biztosíthatóak a központot és vonzáskörzetét ellátó humán közszolgáltatások.

Azon térségekben, ahol a helyi adottságok indokolják, a program célszerűnek tartja olyan integrált intézményi hálózat kiépítését, amely a közoktatás valamennyi feladatát ellátó intézményét magában foglalhatja. Az egyéb, nevelő és oktató munkához kapcsolódó nem csak közoktatási tevékenységeket (pl. bölcsőde) ellátó intézményeket is magában foglaló integrált intézmények kialakítását is kiemelten támogatja a program.

Az **Észak-alföldi régióban** a regionális fejlesztési célok rendszerét az Észak-Alföldi Operatív Program (ÉAOP) Humán infrastruktúra fejlesztése (4.) prioritási tengely érinti a közoktatási ágazatot.

A humán erőforrás fejlesztése kapcsán a régióban kiemelt szerepet kap a humán jellegű közszolgáltatások térségi alapon történő optimalizálása, fejlesztése. Ennek keretében lehetőség nyílik az óvodai, alap- és középfokú oktatási intézmények épületeinek fizikai és energiahatékonysági célú megújítására, az oktatási-nevelési tevékenységek feltételeinek, eszközállományának és kiszolgáló létesítményeinek fejlesztésére. A prioritástengely az óvodai és az alsós alapfokú oktatás esetében a lakóhelyhez közeli fejlesztéseket, a felsős alapfokú oktatás és középfokú oktatás esetében kistérségi, térszerkezeti adottságoktól függően, racionalizált térségi oktatási központok fejlesztését részesíti előnyben.

Az **Észak-magyarországi régióban** az Észak-Magyarországi Operatív Program (ÉMOP) negyedik prioritás tengelye, azaz a humán közösségi infrastruktúra fejlesztésén keresztül foglalkozik a közoktatás helyzetével és annak fejlesztési lehetőségeivel. Ez a kérdéskör megjelenik a kistérségi közszolgáltatások hatékony biztosításának elősegítésében, a területi egyenlőtlenségek mérséklése érdekében, és a közoktatás infrastruktúrájának térségi sajátosságokhoz igazodó megszervezése és fejlesztése során a megfelelő képességek és közfeladatok biztosítása érdekében.

Az ÉMOP a fejlesztéseket partnerségi alapon, legalább kistérségi szinten racionalizált megoldásban támogatja megvalósítani, előnybe részesítve a szolgáltatások integrációját.

A program világosan deklarálja, hogy a prioritás beavatkozásainál előnybe kell részesíteni a társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott kistérségeket.

Közoktatás térségi sajátosságokhoz igazodó szervezése és infrastrukturális fejlesztése tárgyú támogatási konstrukció (4.3.1) a közoktatási intézmények beruházásainak célirányos támogatását célozza meg a minőségi oktatás megteremtéséhez szükséges feltételek biztosítása érdekében. A támogatási konstrukció célrendszere tehát komplexen kezeli a népességmegtartó képességben játszott szerepét az oktatásnak, költséghatékony működtetésének lehetőségeit, a modern tanulási környezet, eszközök és infrastrukturális elemek jelentőségét.

A **Közép-dunántúli régióban** a Közép-dunántúli Operatív Program (KDOP) 2007-2013. Humáninfrastruktúra fejlesztés (5.) prioritási tengely fő célja a különböző humán infrastruktúra elemek (és a kapcsolódó humán erőforrás-fejlesztés típusú nem szigorúan infrastrukturális fejlesztés típusú támogatások) fejlesztésének egy helyen kezelésével elősegíteni a térségi szinten összehangolt fejlesztéseket, hozzájárulni a tudáshoz és minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférési esélyek területi szintű kiegyenlítéséhez.

Közvetlen cél a közoktatás fejlesztése, az alapvető tudáselemek megszerezhetőségében meglévő minőségi és területi egyenlőtlenségek oldása,

A KDOP e prioritáshoz kapcsolódó tanulási környezet támogatására irányuló fejlesztéseivel hozzájárul a közoktatási reform fő céljainak megvalósulásához, így az oktatási eredményesség javításához (versenyképes tudás, oktatási egyenlőtlenségek mérséklése), a közoktatás minőségének (hatékony és befogadó közoktatási rendszer) és struktúrájának megújításához és a minőségi közoktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtéséhez.

A **Közép-magyarországi régióban** a Közép-magyarországi Operatív Program (KMOP) humán közszolgáltatások intézményrendszerének fejlesztése konkrét beavatkozási terület részeként nevezi meg a közoktatási intézmények infrastruktúrájának fejlesztését.

A program deklarálja, hogy a minőségi oktatás megteremtéséhez szükséges feltételeket biztosítja a közoktatási intézmények beruházásainak célirányos támogatása keretében. A KMOP elsősorban a demográfiaiag növekvő, vagy stagnáló népességű településeken (vagyis elsősorban az agglomeráció területén) lévő, valamint a magas számú hátrányos helyzetű gyermekkel rendelkező intézmények fejlesztésének támogatását célozza, ami a régióon belüli társadalmi kohézió, az egyenlő esélyek és a korszerű iskola megteremtéséhez járul hozzá, vagyis a régió hosszú távú versenyképességét segíti.

A KMOP támogatandónak tartja az iskolák (alapfokú, középfokú intézmények), óvodák és kollégiumok épületeinek felújítását, s a meglévők kapacitásának bővítését, kistérségi illetve ezen belüli mikrotérségi integrált közoktatási hálózatok létrehozását, valamint a tanórán kívüli, a lakóhelyi társadalmi közösség számára is felkínált tevékenységeknek otthont adó helyszínek építését, felújítását és bővítését. Kiemelten támogatandónak tartja a KMOP az informatikai berendezések, eszközök beszerzését, megfelelő sávszélesség biztosítását az épületeken belül és vezeték nélküli hálózatok elterjesztését hálózatfejlesztést illetve az akadálymentesítést.

A **Nyugat-dunántúli régióban** a Nyugat-dunántúli Operatív Program 2007-2013. (NYDOP) 5. prioritásán belül megjelennek a minőség, hatékonyság, eredményesség, esélyegyenlőség kulcsszavak. Kiemelten szerepel a közoktatási-nevelési intézmények - szakmai fejlesztéssel és IKT fejlesztéssel egybekötött - infrastruktúrájának fejlesztése, rekonstrukciója, felújítása, korszerűsítése, bővítése, továbbá a hatékonyabb ellátás megszerzése érdekében szükséges szolgáltatások fejlesztése (pl. iskolabusz, mikrotérségi isko-

lák szervezése). E fejlesztéseket lehetőség szerint ún. többcélú közösségi terekbe integrál-
tan kell elvégezni, biztosítva a közoktatási intézményekhez kapcsolódó kollégiumok fej-
lesztését a modern ellátás követelményeit kielégítő színvonal elérését, elősegítve a jó mi-
nőségű oktatási szolgáltatások elérhetőségét.

Összességében megállapítható, hogy a nyugat-dunántúli régió vizsgált dokumentumai a
közoktatás-fejlesztés számára elég széles spektrumban kínálnak fejlesztési lehetőséget, de
elsősorban a közoktatás hatékonyságának növelését és a közoktatási infrastruktúra fejlesz-
tését célozzák. A NyDOP 2007-2008-as akcióterve még nem teljes mértékben, de 2009-
2010-es akcióterve már az elmúlt évek főbb oktatáspolitikai célkitűzéseivel nagymérték-
ben harmonizál, és tartalmaz régió specifikus elemeket is. A megvalósításhoz a régiónak
jutó forrásokon belül erre a célra elkülönített összeg – valós közoktatási igényekhez vi-
szonyított – nagysága azonban itt is azt jelzi, hogy a közoktatás szereplői ebben a régió-
ban sem rendelkeznek megfelelő érdekérvényesítő képességgel.

3.2. Közoktatási humán fejlesztések – Társadalmi Megújulás Operatív Program (2007-2013)

A Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP) 3. prioritása („A minőségi okta-
tás és hozzáférés biztosítása mindenkinek”) érinti közvetlenül a közoktatási ágazatot.
E prioritás célja, hogy a közoktatás rendszerében az egész életen át tartó tanulás stra-
tégiájával összhangban, annak célrendszerét megvalósítandó egyszerre javuljon
az oktatás eredményessége és hatékonysága, valamint mindenki számára biztosított le-
gyen a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés. A prioritási tengelye közoktatási
rendszer reformján keresztül kívánja elérni, hogy a közoktatás használható tudást, va-
lamint a tudás és képességek folyamatos fejlesztését megalapozó alapkészségeket ad-
jon át mindenki számára.

*Az e prioritáshoz kapcsolódó közvetlenül közoktatási humán fejlesztést szolgáló támo-
gatások az alábbiak:*

3.1 A kompetencia alapú oktatás elterjedésének támogatása

- 3.1.1. 21. századi közoktatás
- 3.1.2. Új tartalomfejlesztések a közoktatásban
- 3.1.3. Kompetenciaalapú oktatás, egyenlő hozzáférés innovatív intézményekben
(összevonva: 3.1.3. és 3.1.4.)
- 3.1.5. Pedagógusképzések – a pedagógiai kultúra korszerűsítése, pedagógusok
új szerepben (összevonva: 3.1.5. és 3.1.7.)
- 3.1.6. Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (EGYMI)
- 3.1.8. Átfogó minőségfejlesztés a közoktatásban
- 3.1.9. Diagnosztikus mérések fejlesztése

3.2. A közoktatási rendszer hatékonyságának javítása, újszerű megoldások és együttműködések kialakítása

- 3.2.1. Új tanulási formák és rendszerek
- 3.2.2. Területi együttműködések, társulások, hálózati tanulás

3.3. A halmozottan hátrányos helyzetű és a roma tanulók szegregációjának csökkentése, esélyegyenlőségük megteremtése a közoktatásban

- 3.3.1. Oktatási esélyegyenlőség és integráció

- 3.3.2. Oktatási esélyegyenlőségi programok végrehajtásának támogatása
- 3.3.3. Integrációs gyakorlatot folytató iskolák minőségbiztosítása szakmai szolgáltató hálózatokkal történő együttműködésük támogatása
- 3.3.4. A felsőfokú képzésbe irányuló továbbtanulási utak megerősítése, „Láthatatlan kollégiumi” programok támogatása felsőoktatási intézményekben tanuló roma fiatalok számára
- 3.3.5. Civil részvétel erősítése az oktatási diszkrimináció elleni fellépés és a tanulók iskolai sikerességének támogatása érdekében (összevonva: 3.3.5. és 3.3.7.)

3.4. Az eltérő oktatási igénylő csoportok oktatásának és a sajátos nevelési igényű tanulók integrációjának támogatása, interkulturális oktatása

- 3.4.1. Nemzetiségi és migráns tanulók nevelésének és oktatásának segítése
- 3.4.2. Sajátos nevelési igényű tanulók integrációja
- 3.4.3. Iskolai tehetséggondozás
- 3.4.4. Országos tehetségsegítő hálózat létrehozása – Magyar Géniuszt Integrált Tehetségsegítő Program

A Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP) specifikus céljai közül három többé-kevésbé közösnek mondható a régiós közoktatás-fejlesztési stratégiák céljaival. Ezek a következők: a munkaerő-piaci kereslet és kínálat összhangjának javítása, az egész életen át tartó tanulás elősegítése; társadalmi összetartozás erősítése, az esélyegyenlőség támogatása.

A prioritás tengelyeket vizsgálva megállapítható, hogy a TÁMOP 1., 2., 3. és 5. prioritásai olyan beavatkozási területeket fogalmazznak meg, amelyek szintén megjelennek a stratégiák céljaiban.

Az alábbiakban felsorolt prioritási tengelyekben és beavatkozásokban lehet (és van) egyértelmű átfedés a hét régió közoktatás-fejlesztési stratégiája, illetve a TÁMOP között:

1. A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése:
  - Munkaerő-piaci aktivizálás, megelőzés és képzés
2. Alkalmazkodóképesség javítása:
  - A képzéshez való hozzáférés segítése
  - A munkaerő-piaci alkalmazkodást segítő intézményrendszer fejlesztése
3. Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek:
  - A kompetencia alapú oktatás elterjedésének támogatása.
  - A közoktatási rendszer hatékonyságának javítása, újszerű megoldások és együttműködések kialakítása.
  - A halmozottan hátrányos helyzetű és a roma tanulók szegregációjának csökkentése, esélyegyenlőségük megteremtése a közoktatásban.
  - Az eltérő oktatási igényű csoportok oktatásának és a sajátos nevelési igényű tanulók integrációjának támogatása, az interkulturális oktatás.
5. Társadalmi befogadás, részvétel erősítése:
  - A kiemelt leghátrányosabb helyzetű térségek, valamint a településen belüli szegregáció csökkentését célzó komplex fejlesztések támogatása.
  - Beruházás a jövőnkbe: gyermek és ifjúsági programok.
  - A halmozottan hátrányos helyzetű csoportok szociális ellátórendszerhez és szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítása munkaerő-piaci integrációjuk előmozdítása érdekében.
  - A szociális ellátórendszer fejlesztése, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása.

- A helyi közösségek és a civil társadalom fejlesztése.
- A társadalmi kohézió erősítése bűnmegelőzési és reintegrációs programokkal.

Mivel Magyarország majdnem mindegyik régiójában megtalálhatóak a nagyon (olykor szélsőségesen) eltérő fejlettségű kistérségek, így a közoktatás-fejlesztési folyamatai szempontjából kiemelt jelentőségű szerepe van a TÁMOP harmadik prioritástengely kapcsán világosan megfogalmazott területi szempontoknak. Ugyanis a minőségi oktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést jelenleg még jelentős mértékben gátolják a közoktatási rendszerben tapasztalható ilyen mértékű területi különbségek.

A TÁMOP egyértelműen deklarálja, hogy „a közoktatásban jelen lévő szegregáció csökkentése és a szülői háttér tanulói előmenetelre gyakorolt negatív hatásának csökkentése célok a leginkább hátrányos helyzetű területeken élők helyzetének javítására irányuló beavatkozásoknak tekinthetők”.

A nagyon eltérő fejlettségű kistérségekkel rendelkező régiók számára, a kifejezetten közoktatási irányultságú 3. prioritás-tengely támogatásain kívül, az oktatás és képzés szempontjából lényeges a TÁMOP ötödik prioritástengelye is, amely a társadalmi befogadás és részvétel erősítését célozza meg. Ennek első két beavatkozási területe egyrészt a leghátrányosabb helyzetű térségek humán kapacitásának fejlesztését célozza meg főként az alacsony iskolai végzettségűek számára indítandó térség-specifikus foglalkoztatási és képzési programokkal, másrészt a gyermek és ifjúsági programokkal (beruházás a jövőnkbe) az iskolai lemorzsolódás csökkentését is kiemelten támogatja.

A régiós közoktatás-fejlesztési stratégiák illetve a TÁMOP egyes támogatásai közötti konkrét átfedéseket e kutatás hét régiós esettanulmánya részletesen is elemzi.

3.3. Közoktatási infrastruktúra-fejlesztések – Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program 2007-2013

A TIOP átfogó célja az aktivitás növelése, a közszolgáltató intézményrendszer hatékonyságának és hosszútávon fenntartható működéséhez szükséges infrastrukturális fejlesztések biztosítása.

A két specifikus cél, a humán infrastruktúra területi és hozzáférési egyenlőtlenségeinek csökkentése és javítása, illetve a humán közszolgáltatások hatékonyságának növelése egybevág az Észak-alföldi régió közoktatás-fejlesztési stratégiájának specifikus célrendszerével.

A *prioritás tengelyek* között az első az oktatási infrastruktúra fejlesztés és azon belül is az iskolai rendszerű oktatás informatikai fejlesztése, amely infrastrukturális szempontból a regionális közoktatás-fejlesztési stratégia célrendszerének mindegyik dimenzióját érinti.

A TIOP-ban a célkitűzés fontosságának indoklása és a régiós közoktatási stratégia fejlesztési logikája igen hasonló: „az oktatás területén, csakis az 1. prioritási tengely fejlesztései által biztosítható, hogy a közoktatásban tanulók lakóhelyüktől, társadalmi helyzetüktől függetlenül ténylegesen egyenlő esélyeket kapjanak a munkaerőpiacra történő sikeres belépésre, és megszerezzék az alkalmazkodáshoz elengedhetetlen készségeket és kompetenciákat” (TIOP 2007-2013: 54.o).

Az informatikai fejlesztések nem csak az informatikai készségek, hanem a többi kulcskompetencia fejlesztéséhez is szükséges infrastruktúrát is biztosítja. A TIOP ezen prioritásánál megfogalmazott konkrét fejlesztési célok listája a következő:

- az IKT-készségek elsajátításához szükséges, egyenlő hozzáférést biztosító infrastruktúra megteremtése;
- a kompetencia-fejlesztést támogató, IKT-alapú infrastruktúra megteremtése;
- az információs társadalomban nélkülözhetetlen életviteli kompetenciák elsajátítását támogató közösségi, szolgáltatási infrastruktúra megteremtése;
- az elektronikus mérés-értékelés infrastruktúrájának megteremtése;
- a közoktatás információs rendszerének fejlesztését segítő elektronikus adminisztrációs rendszer kiépítése;
- a pedagógiai munkát támogató eszközrendszer kialakítása;
- a közösségfejlesztést, közösségi együttműködést, tartalomszolgáltatást támogató infrastruktúra kialakítása.

Az alábbi táblázatban világosan látható a különböző programok szinergikus felfogása a közoktatás-fejlesztés területén. A TIOP ezekből kizárólag az eszközfejlesztés vonatkozásában releváns támogatási forrás, és jól látható a regionális operatív program jelentősége ebben a fejlesztési prioritásban.

A közoktatás támogatásának „munkamegosztása” az operatív programokban:

	TÁMOP	TIOP	ROP-ok
A TÁMOP keretében végzett módszertani és tartalmi megújításához szükséges infrastruktúra.			X
Épületek csoportmunkát, kollaborációt segítő, a közösségi foglalkozásokat támogató átalakítása.			X
Bútorzat, felszerelés, egyéb eszközök, kiegészítők, csoportfoglalkozást támogató taneszközök beszerzése.	X (a ROP-okból nem támogatott közoktatási intézmények)		X
IKT-fejlesztések fogadásához szükséges infrastrukturális háttér kialakítása.			X
IKT-eszközök beszerzése.	X (a TÁMOP 3. prioritási tengelye keretében támogatott non-profit intézmények és oktatási háttérintézmények)	X (közoktatási intézmény)	X (közoktatási intézmények KMR területén)
Módszertani és tartalomfejlesztés.	X		

4. Tervek és a kezdeti megvalósulás

4.1 ROP közoktatási infrastruktúra fejlesztés

Az egyes régiók operatív programjaiban megfogalmazott közoktatási infrastruktúra fejlesztéshez kapcsolódó pályázati konstrukciók főbb jellemzői jól mutatják az adott régió közoktatási rendszerének állapotát, a régió közoktatás-szakmai érdekérvényesítő képességét, illetve a regionális fejlesztési tanács és a regionális fejlesztési ügynökség közoktatás-ágazat iránti szakmai érzékenységét és felkészültségét.

A régiós operatív programok közoktatási infrastruktúrafejlesztést szolgáló pályázati konstrukciói általános tapasztalataként egyértelműen megfogalmazható, hogy a Dél-Dunántúl kivételével e paraméterek jelenleg legfeljebb a felismerés fázisáig jutottak el. A döntéseknél nem a rászorultság, a területi kiegyenlítés szándéka determinált, hanem a mindkét politikai oldalt egyaránt érintő politikailag motivált háttéralkuk. A tényleges integrált, hálózatalvú fejlesztés azonban csak a Dél-dunántúli régióban valósult meg, a

többi régióban az infrastruktúrafejlesztési pályázatok néhány esetben hangzatos címe ellenére a gyakorlatban ennek nyomát is alig lehet tapasztalni.

Az egyes régiók legfontosabb jellemzői az alábbiak:

A **Dél-alföldi** régióban a közoktatási infrastruktúra fejlesztés egyik prioritása a területi különbségek csökkentése. Ez azonban csupán abban a tekintetben teljesült, hogy az országban a kevésbé fejlett régiók közé tartozó dél-alföldi régió több forrást kapott ilyen célra, mint például a fejlettebb nyugat-dunántúli régió. Ugyanakkor a dél-alföldi régión belül (hasonlóan több más régióhoz), bár elsődleges prioritásként nevesítették, mégsem a területi különbségek csökkentése valósult meg, hanem jelentős mértékben a politikai érdekviszonyok érvényesültek a döntéseknél (különben nem történhetett volna meg például az, hogy a régió több, nagyon hátrányos helyzetű kistérségével szemben a lényegesen fejlettebb kiskörösi kistérség ennyire felülreprezentált lett volna a pályázatban). A nyertes pályázatok megyék közti elosztása sem tükrözi a régió belüli rászorultság mértékét. „A mikrotérségi szintektől kiépítendő multifunkcionális intézményrendszer” mint a régiós közoktatás-fejlesztési stratégiai cél az akciótervekben nem érvényesült. A mikrotérségi központok és bennük a multifunkcionális intézményrendszer kialakításához lényegesen nagyobb előkészítő munkára, együttműködésre lett volna szükség az egyes települések vezetői, illetve a régió politikai döntéshozói között.

A **Dél-dunántúli régióban** a DDOP „Integrált kis- és mikrotérségi oktatási hálózatok és központjaik fejlesztése” című közoktatási infrastruktúra-fejlesztési pályázatai közül eddig kettő zárult le. A pályázat kis- és mikrotérségi alapú hálózati szemlélete, a kötelezően elvárt és ellenőrzött (a régiós közoktatás-fejlesztési stratégiával releváns) kistérségi közoktatás-fejlesztési tervre alapozott fejlesztés beállalásával a nyertesek egyértelműen az RKFS-ben megfogalmazott szempontok szigorú megtartása mellett valósítják meg a pályázati célkitűzéseiket! Ebben rejlik a Dél-dunántúli modell sikeressége a tervezés és megvalósítás néhány kiküszöbölhető hibája ellenére is.

Az **Észak-alföldi régióban** az ÉAOP „Közoktatási infrastrukturális fejlesztés” című pályázatból eddig egy zárult le, két döntési körben. A pályázat alig törekedett változtatni a hagyományos „címzett-támogatás” felfogáson, így jelentős hatása a közoktatási struktúra változására nem lehet.

Az **Észak-magyarországi régióban** a „4.3.1 Közoktatás térségi sajátosságokhoz igazodó szervezése és infrastruktúrájának fejlesztése” című pályázati felhívás 8 milliárd forintos pályázati kiírási keretére 53 milliárd forintot meghaladó támogatási igényt nyújtottak be, ami egyértelműen igazolja az országos átlagot messze meghaladó, többnyire meg-alapozott fejlesztési szükségleteket. E régióban mindez különösen szükségessé tette volna a dél-dunántúlihoz hasonló, átgondolt és megalapozott hálózatelvi fejlesztés megvalósítását.

A **Közép-dunántúli régióban** a „Közoktatási infrastrukturális fejlesztés” című pályázat eddig egy zárult le, két döntési körben. Az interjúk tapasztalatai e régióban is hagyományos „címzett támogatás” típusú pályázatot mutatnak. Ráadásul itt a régiós források elosztását alapvetően determinálták, az informálisan megyékhez leosztott keretösszegekről szóló, „javaslatként” artikulálódó „előzetes” megyei szintű döntések.

A **Közép-magyarországi régióban** a KMOP 4.6.1. Közoktatási intézmények beruházásainak támogatása konstrukcióban a támogatás céljait a következőképpen foglalták össze: „A demográfiailag növekvő, vagy stagnáló népességű településeken (főváros esetén a vonatkozó kerületben) lévő intézmények fejlesztéseinek valamint a magas számú hát-

rányos helyzetű gyermekkel rendelkező intézmények fejlesztéseinek támogatásával a régió belüli társadalmi kohézió, az egyenlő esélyek és a korszerű iskola megteremtése a régió hosszú távú versenyképességéhez járul hozzá.” Ez azonos a KFS célkitűzéseivel. A nyertes pályázók a céloknak megfelelően főként vidéki települések önkormányzatai, közülük is a legtöbb a főváros agglomerációjában helyezkedik el, budapesti kerület alig van közte. A közoktatás-ágazat feltételrendszerét a szakközépiskolák és szakiskolák esetében jelentős mértékben befolyásolta a KMOP-2008-4.1.1/A „TISZK rendszerhez kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések” pályázati konstrukció is. E pályázat célja a hatékony és a munkaerőpiac igényeihez rugalmasan alkalmazkodó szakképzési rendszer kialakításához szükséges intézményi struktúra infrastrukturális feltételeinek megteremtése, a szakképző intézmények koncentrációjának ösztönzésével.

A **Nyugat-dunántúli régióban** zajló közoktatási infrastruktúra fejlesztés egyik prioritása a területi különbségek csökkentése. Ez abban a tekintetben teljesült, hogy az országban az egyik legfejlettebb régió, a nyugat-dunántúli régió lényegesen kevesebb forrást kapott ilyen célra, mint a kevésbé fejlett észak magyarországi, észak-alföldi, dél-dunántúli vagy éppen a dél-alföldi régió. Ugyanakkor a nyugat-dunántúli régió belülről (hasonlóan több más régióhoz) nem a területi különbségek csökkentése valósult meg elsődleges prioritásként, hanem a döntéseknél itt is jelentős mértékben a politikai érdekviszonyok érvényesültek (különben nem történnék volna meg például az, hogy a régió több hátrányos helyzetű kistérségével szemben Szombathely Megyei Jogú Város a maga 5 intézmény felújításával ennyire felülreprezentált lett volna). A régiós stratégiai dokumentumokban kiemelten szereplő stratégiai cél „A közoktatási infrastruktúra fejlesztése a régió egészében, különös tekintettel a közoktatás mikrotérségi központjaira, a multifunkcionalitás előtérbe állításával” a NyDOP 2007-2008. évi akciótervében, illetve az első pályázati kiírásban egyáltalán nem érvényesült. A mikrotérségi központok kialakításához nagyobb előkészítő munkára, együttműködésre lett volna szükség a települések vezetői, illetve a régió politikai döntéshozói között.

A 2009-2010-es akciótervben már több jele van ezen stratégiai cél megvalósítási szándékának, ugyanis tízhónapos huzavona után megjelent Nyugat-Dunántúli Operatív Program NYDOP-2010-5.3.1/A Kis- és mikrotérségi oktatási hálózatok és központjaik fejlesztése című második körös közoktatási infrastruktúra-fejlesztési pályázat kiírása. Ennek alapvető célja az, hogy a közoktatási intézmények (különösen a magas számú hátrányos helyzetű gyermekkel rendelkező intézmények) fejlesztéseinek támogatásával, a régió belüli társadalmi kohézió, az egyenlő esélyek és a korszerű nevelési-oktatási intézmények megteremtésével hozzájáruljanak a régió hosszú távú versenyképességéhez. Ez ugyan megfelel az elmúlt évek európai uniós elvárásainak és a hazai törekvéseknek, de ez a célkitűzés nehezen tud teljesülni úgy, hogy a kistérségek fejlettségétől függetlenül kistérségenként 1 (megyei jogú város státusszal rendelkező várost tartalmazó kistérségben 2) pályázat adható be, és ráadásul a pályázat beadása előtt a kistérségnek kell eldöntenie, hogy ki adhatja be azt. A korábbi pályázatok tapasztalatai szerint nem a leg hátrányosabb helyzetű gyermekekkel, tanulókkal nagy arányban foglalkozó településeknek a legjobb az érdekérvényesítő képessége. Egyébként a pályázati kiírásból az sem derül ki, hogy mitől hálózatalvú a pályázat, hiszen ez csak a kiírás címében szerepel.

4.2. TÁMOP 3.1.4. és ROP közoktatási infrastruktúra fejlesztés

„Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés innovatív intézményekben”

A TÁMOP 3.1.4. konstrukció célja a kompetencia alapú oktatás módszertanának és eszközeinek széleskörű elterjesztése, a pedagógusok módszertani kultúrájának korszerűsíté-

tése, a tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak fejlesztése és megerősítése, munkaerő-piaci esélyeik növelése, az egyenlő hozzáférés, az egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség biztosítása.

A sikeres munkaerőpiaci alkalmazkodáshoz szükséges, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képesség fejlesztés és kompetencia alapú képzés a magyar közoktatási rendszerben való elterjesztésére, ami hozzájárul a foglalkoztatási helyzet javításához.

Az infrastrukturális fejlesztések csak akkor járulhatnak hozzá az oktatás eredményességének és hatékonyságának javításához, ha azok összekapcsolódnak a szükséges szakmai (tartalmi, módszertani) fejlesztésekkel.

A TÁMOP 3.1.4. pályázat 2008. szeptember végén került kiírásra. 2009. december 1-ig a pályázati kiírás több alkalommal is jelentősen módosult, ennek ellenére a 2009. tavaszi nyertes-hirdetéskor még reménykedni lehetett abban, hogy a pályázat megvalósítására az intézmények fel tudnak készülni a 2009-2010. tanév kezdetére. Azonban a közbeszerzési törvény 2009. tavaszi módosítása a közbeszerzés alá eső szolgáltatások értékhatárának jelentős csökkentésével azt eredményezte, hogy a nyertes fenntartók többsége kénytelen volt közbeszerzést kiírni a továbbképzési és a tanácsadási feladatok megvalósítására. Mindez a közoktatásra most először rázúduló új feladat, a TÁMOP 3.1.4 pályázat megvalósítását jelentős mértékben megnehezítette, mert a közbeszerzések nyerteseit többnyire nem tudták kiválasztani a tanév kezdetére, és így a közoktatási intézmények jelentős része hónapokig külső segítség nélkül dolgozott a pályázattal.

Az egyes régiókban e konstrukció legfontosabb jellemzői az alábbiak voltak:

A **Dél-alföldi régióban** a beérkezett 68 pályázatból 66-ot támogatott az Irányító Hatóság. A dél-alföldi régióban a nyertesek közt 3,82 milliárd forint került szétosztásra, aminek 35%-át a szerződéskötés után a fenntartók megkapták előlegként. A fenntartók közül 45 a korábbi nyertes ROP pályázat miatt nemcsak az épület felújítást, bővítést valósítja meg ebben a tanévben, hanem a TÁMOP 3.1.4 pályázat szolgáltatói kosarában előírt humánerőforrás-fejlesztést is.

A **Dél-dunántúli régióban** 91 pályázat került beadásra, ebből az Irányító Hatóság által támogatásra ítélt pályázat 73 volt 3.481 millió Ft megítélt támogatási összeggel. A régióban összesen 25 olyan pályázat van, amely egyidejűleg nyertese a ROP közoktatási infrastruktúrafejlesztést támogató pályázatnak is. Ezek nemcsak az épület felújítást valósítják meg ebben a tanévben, hanem a TÁMOP 3.1.4 pályázat szolgáltatói kosarában előírt humánerőforrás-fejlesztést is.

Az **Észak-alföldi régióban** összesen 83 pályázat került beadásra, ebből az Irányító Hatóság által támogatásra ítélt pályázat 78 volt 4.021,4 millió Ft megítélt támogatási összeggel. Közülük összesen 66 olyan pályázat van, amely egyidejűleg nyertese a ROP közoktatási infrastruktúrafejlesztést támogató pályázatnak is, és amely nemcsak az épület felújítást valósítja meg ebben a tanévben. A pályázatok jelentős része már a megvalósítás fázisába érkezett, bár jelentős azon pályázatok száma is, ahol a szerződéskötésre még nem került sor.

Az **Észak-magyarországi régióban** a támogatott projektek között a 3.1.4-es konstrukcióhoz tartozó nyertes pályázatokról nem található regionális vagy megyei bontású adat az NFÜ online adatbázisában.

A **Közép-dunántúli régióban** 55 pályázat került beadásra, ebből az Irányító Hatóság által támogatásra ítélt pályázat 48 volt 2.097 millió Ft megítélt támogatási összeggel. E régióban összesen 31 olyan pályázat van, amely egyidejűleg nyertese a ROP közoktatási infrastruktúrafejlesztést támogató pályázatnak is.

A **Közép-magyarországi régióban** eddig elbírált pályázatok nagy része alapvetően egy támogatási konstrukcióhoz tartozik. A 39 pályázat 1.310,9 millió forintos megítélt összes támogatással a TÁMOP 3.1.4-09/1 Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés - Innovatív intézményekben konstrukcióhoz kapcsolódik.

A **Nyugat-dunántúli régióban** a beérkezett 58 pályázatból 56-ot támogatott az IH. A nyertesek közt 2,2 milliárd forint került szétosztásra, aminek 35%-át a szerződéskötés után a fenntartók megkapták előlegként. A fenntartók közül 31 a korábbi nyertes ROP pályázat miatt nemcsak az épület felújítást, bővítést valósítja meg ebben a tanévben, hanem a TÁMOP 3.1.4 pályázat szolgáltatói kosarában előírt humánerőforrás-fejlesztést is.

4.3. TÁMOP 3.2.2.

„Területi együttműködések, társulások, hálózati tanulás”

A közoktatás hatékonyságának, eredményességének javítása, a közoktatási szektorban működő intézmények együttműködési, fejlesztési, szolgáltató kompetenciáinak korszerűsítése elősegíti a közoktatási intézményrendszer egészének modernizációs folyamatát. A TÁMOP 3.2.2. konstrukció elsődleges célja ezért a közoktatási intézmények hálózati típusú regionális, térségi szintű együttműködésének támogatása, illetve ehhez fejlesztési szolgáltatások nyújtására.

Az így kialakított hálózat működésének célja pedig az, hogy a közoktatási intézményekben az egész életen át tartó tanulást megalapozó kulcsképessegek fejlesztését célzó kompetencia alapú oktatásra való átállás, a minőségi oktatás segítése, az esélynövelés, a pedagógiai kultúra megújítása, a területi különbségek kiegyenlítése, az optimális területi lefedettség megvalósuljon.

Az e konstrukcióhoz tartozó regionális fejlesztési koordináció alapvetően a régióban megvalósuló fejlesztési szolgáltatások koordinációját, a központosított validált fejlesztések disszeminációját végzi el. Ugyanis a fejlesztések koordinációjához szükséges méretű kapcsolatrendszer kialakításához csak az egyes régiók nyújthatnak megfelelő keretet, mivel a megyék, illetve a kistérségek nem adnak kellően homogén szolgáltatási lefedettséget és bizonyos szinten konzerválhatják is az intézmények közötti különbségeket, míg regionális szinten ezek a kistérségi hátrányok és előnyök kiegyenlíthetnek.

A konstrukció „B” komponense esetében a kistérségi sajátosságokhoz való alkalmazkodás mikrorégiós együttműködést igényel, hiszen e komponens keretében nem csupán szolgáltatás igénybevételének koordinációja, hanem hosszú távú együttműködés, intézményi összeolvadás várható.

A kompetencia alapú programcsomagok elterjesztésben egyébként meghatározó szerepük lehet az azokat kipróbáló Térségi Iskolai és Óvodai Központoknak (TIOK).

A TÁMOP 3.2.2-08/A/1 vagy 2 „Területi együttműködések, társulások, hálózati tanulás” pályázat az alábbi eredménnyel zárult régióként:

A **Dél-alföldi régióban** a pályázatban hosszú politikai érdekcsatározások után 2009. nyarán 484 millió Ft-os összeggel 1 győztest hirdettek. Ennek a pályázatnak az eredeti tervek szerint legalább egy évvel meg kellett volna előznie a TÁMOP 3.1.4 pályázat megvalósítását. Így a dél-alföldi régióban a TÁMOP 3.1.4 pályázat nyertesei a 2008-2009. tanév első félévében a regionális hálózattól nem sok támogatást tudtak kapni pályázatuk megvalósításához.

A **Dél-dunántúli régióban** a pályázat nyertese a „KONTAKTUS” Dél-dunántúli Regionális Közoktatási Hálózat Koordinációs Központ, projektgazda a Garay János Általános Iskola és AMI. A feladat ellátására igényelt 600 millió Ft támogatásból az Irányító Hatóság 454.5 millió Ft-ot ítelt meg. A projekt elsődleges célja a TAMOP 3.1.4. pályázat nyertesei számára információs, szolgáltatói és szakmai együttműködési hálózat kiépítése és működtetése.

Az **Észak-alföldi régióban** a konstrukcióra 1 pályázat érkezett, összesen 600 millió Ft igénnyel, melyből az Irányító Hatóság 482,3 millió Ft-ot ítelt meg. A nyertes pályázó a Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Szakszolgálat és Pedagógiai Szakmai Szolgáltató Intézet, amely a TAMOP 3.2.2-08/A/2 pályázat keretében az „Észak-alföldi Komp-háló, minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek” projekt megvalósítására nyerte el a támogatást.

Az **Észak-magyarországi régióban** a konstrukciót a Heves Megyei Önkormányzat Pedagógiai Szakmai és Közművelődési Szolgáltató Intézmény nyerte el, ami az összes eddig megítélt régiós összeg nagyságrendileg egyötödét jelenti a közel 420 millió forintos támogatási összeggel „Megújuló pedagógia: Hálózat az Észak-Magyarországi régióban” címmel.

A **Közép-dunántúli régióban** a feladat ellátására 2 pályázat érkezett, összesen 1.100 millió Ft igénnyel. A nyertes pályázónak (Közép-dunántúli Regionális Pedagógiai Intézet) az Irányító Hatóság 501 millió Ft-ot ítelt meg.

A **Közép-Magyarországi régióban** a pályázat nyertese az EDU-COOP Pedagógiai intézet, mely a pályázatot azzal a PEDNET Pedagógiai-szakmai Szolgáltató Intézettel együtt adta be, mely egy év eltelté után kilépett a konzorciumból. Ennek korábban vállalt feladatait átvette az EDU-COOP Pedagógiai Intézet, azon belül is a Coop-System projektiroda. 2009 decemberében történt meg a hivatalosan is a konzorcium felbomlása, azóta folyik a projekt újratervezése, az új költségvetés benyújtása, és a plusz munkák miatt megnövekedett humán erőforrás szükséglet biztosítása. Jelenleg nem dolgozik olyan ember a projektirodában, aki a kezdetektől fogva részt vett a projekt tervezésében, így azt sem tudni, hogy a Közoktatás-fejlesztési Stratégia mennyiben orientálta a 3.2.2. konstrukció tervezését.

A **Nyugat-dunántúli régióban** a 2008. közepén megjelent pályázatnál a hosszú érdecsatározások után sem hirdettek győztest (a többi régiótól eltérően). A 2009-ben újra kiírt pályázatnál 511 millió Ft támogatási összeggel csak 2009. végén hirdettek győztest, pedig ennek a pályázatnak az eredeti tervek szerint legalább egy évvel meg kellett volna előznie a TAMOP 3.1.4 pályázat megvalósítását. Így a nyugat-dunántúli régióban a TAMOP 3.1.4 pályázat nyertesei a regionális hálózattól jelenleg még nem tudnak támogatást kapni pályázatuk megvalósításához.